

Rekabetçi Mağduriyet Algısını Yordamada Gruplar Arası Arkadaşlıklar, Dış Grubun Bakış Açısını Alma ve İç Grupla Özdeşleşmenin Rolü

Sabahat Çiğdem Bağcı¹

Sabancı Üniversitesi

Zeynep Ecem Piyale²

Işık Üniversitesi

Ezgi Şen⁴

Işık Üniversitesi

Selin Karaköse³

Işık Üniversitesi

Özet

Gruplar arası çatışmanın yüksek seviyede hissedildiği toplumlarda, her iki grup da kendi üyelerini çatışmanın haksızlığa uğramış tek kurbanı olarak görür. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de yaşayan Türk ve Kürt katılımcılar arasında rekabetçi mağduriyet algısını (Competitive Victimhood Beliefs) gruplar arası temas (Intergroup Contact) bağlamında incelemek ve bu ilişkiyi açıklayabilecek iki sosyal-psikolojik değişkenin – dış grubun bakış açısını alma ve iç grupla özdeşleşme – aracı rolünü test etmektedir. Çalışmaya farklı illerden toplamda 234 katılımcı (142 Türk, 92 Kürt; 152 Kadın, 81 Erkek, 1 Bilinmeyen, $Ort_{yaş} = 22.39$, $S = 3.96$) dahil edilmiş; katılımcılara demografik form, gruplar arası arkadaşlık niteliği, dış grubun bakış açısını alma, iç grup kimlikle özdeşleşme ve rekabetçi mağduriyet ölçeklerini içeren çevrimiçi anketler dağıtılmıştır. PROCESS makrosu ile incelediğimiz aracı modelinde, gruplar arası arkadaşlık niteliğinin rekabetçi mağduriyet ile doğrudan ilişkisinin olumsuz olduğu, bu ilişkinin artan dış grubun bakış açısını alma ve azalan iç grupla özdeşleşme ile açıklandığı bulunmuştur. Sonuçlar çatışmalı grup ilişkilerinde uzlaşmanın sağlanmasında, gruplar arası temas ve rekabetçi mağduriyet algısının bir arada incelenmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Gruplar arası temas, gruplar arası arkadaşlık, rekabetçi mağduriyet algısı, dış grubun bakış açısını alma, iç grup kimlikle özdeşleşme

Abstract

In conflict-ridden societies, both groups often believe that they are the sole undeserved victim of the conflict. The current study aimed to examine Turkish and Kurdish ethnic group members’ competitive victimhood beliefs in the context of intergroup contact theory and investigate whether two social-psychological variables – outgroup perspective-taking and ingroup identification – significantly mediated this association. The sample consisted of 234 participants (142 Turkish and 92 Kurdish; 152 Females, 81 Males, 1 Unknown; $M_{age} = 22.39$, $SD = 3.96$). Participants completed online surveys including demographic information, and measures of intergroup contact (cross-group friendship quality), outgroup perspective-taking, ingroup identification, and competitive victimhood beliefs. Findings demonstrated that the quality of cross-group friendships was negatively associated with competitive victimhood beliefs and as expected this association was significantly mediated by increased outgroup perspective-taking and decreased ingroup identification. Results imply the need to study intergroup contact and competitive victimhood beliefs simultaneously to facilitate the understanding of reconciliation processes in conflictual intergroup relationships.

Keywords: Intergroup contact, cross-group friendships, competitive victimhood beliefs, outgroup perspective-taking, ingroup identification

Yazışma Adresi: ¹Doç. Dr. Sabahat Çiğdem Bağcı, Sabancı Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Tuzla / İstanbul, çiğdem.bagci@sabanciuniv.edu, ORC-ID: 0000-0003-1642-2067

²Arş. Gör., Işık Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Şile Kampüsü, Meşrutiyet Mahallesi, Üniversite Sokak No: 2 Şile / İstanbul, zeynep.piyale@isikun.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-0871-5751

³Dr. Öğr. Üyesi, Işık Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Şile Kampüsü, Meşrutiyet Mahallesi, Üniversite Sokak No: 2 Şile / İstanbul, selin.karakose@isikun.edu.tr, 0000-0001-8629-4422

⁴Arş. Gör. Işık Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Şile Kampüsü, Meşrutiyet Mahallesi, Üniversite Sokak No: 2 Şile / İstanbul, ezgi.sen@isikun.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-8968-8205

Gönderim Tarihi: 28.12.2017

Kabul Tarihi: 03.12.2019

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında Gruplar Arası Temas Kuramı'nın (Intergroup Contact Theory) Allport (1954) tarafından ortaya atılmasının ardından, farklı grup üyelerinin birbirleriyle kurdukları temasın ön yargı ve ayrımcılık gibi olumsuz gruplar arası süreçleri azaltmadaki etkileri sosyal psikoloji alanyazınında şüphesiz en çok çalışılan konulardan biri olmuştur (örn., Pettigrew, 1998; Pettigrew ve Tropp, 2006). Gruplar arası temas kuramı daha sonraki yıllarda geliştirilmiş ve temas birçok görgül çalışmada gruplar arası tutumlar ve davranışların en önemli yordayıcısı olarak gösterilmiştir (örn., Dovidio, Love, Schellhaas ve Hewstone, 2017; Hodson ve Hewstone, 2013; Pettigrew, 1997; Pettigrew, 1998; Pettigrew ve Tropp, 2006). Dahası, gruplar arası temas ve arkadaşlıkların gruplar arası süreçlerle olumlu ilişkisinde rol alan aracı ve düzenleyici değişkenler ortaya çıkarılmış, temasın ne şekilde ve hangi şartlar altında gruplar arası tutumlar ve davranışları geliştirmekte etkili bir strateji olarak kullanılabilirliği incelenmiştir (Dovidio ve ark., 2017; Pettigrew ve Tropp, 2008; Pettigrew, Tropp, Wagner ve Christ, 2011; Tropp, Mazziotta ve Wright, 2016). Bunun yanında birçok görgül çalışma gruplar arası temas ve arkadaşlıkların özellikle gruplar arası çatışmanın yoğun olduğu toplumlarda ilişkileri olumlu yönde geliştirmekte etkili bir yöntem olabileceğini vurgulamıştır (örn., Al Ramiah ve Hewstone, 2013; Tropp, Hawi, O'Brien, Gheorghiu, Zetes ve Butz, 2017). Bu tür anlaşmazlık ortamlarında, temasın gruplar arası tutumlar ve davranışlar gibi genellikle çalışılan sonuçlarının ötesinde, dış grubu affetme, çatışmanın sorumluluğunu dış gruba yükleme ve dış gruba uzlaşma niyeti gibi kavramlar üzerinde de etkili olabileceği öne sürülmüştür (örn., Cehajic ve Brown, 2008; Hewstone ve ark., 2008; Tropp ve ark., 2017). Bu çalışmada da gruplar arası arkadaşlıkların rekabetçi mağduriyet algısı (competitive victimhood beliefs) ile ilişkisi Türkiye'deki Türk-Kürt gruplar arası ilişkileri bağlamında incelenmiş, aynı zamanda dış gruba dair bakış açısı almanın (outgroup perspective-taking) ve iç grup kimlikle özdeşleşmenin (ingroup identification) bu ilişkideki aracı rolü test edilmiştir.

Gruplar Arası Temas ve Arkadaşlıklar

Gruplar Arası Temas Kuramı ilk olarak Allport (1954) tarafından öne sürülmüş, temasın özellikle eşit statü ve ortak amaç paylaşımı gibi koşulları sağladığında ön yargı ve ayrımcılık gibi olumsuz dış grup süreçlerini azaltacağı iddia edilmiştir. Daha sonraki yıllarda kuram Pettigrew (1998) tarafından güncellenmiş, temas koşullarının temas ve tutumlar arasındaki ilişkide yalnızca kolaylaştırıcı etkenler olduğu, buna karşın gruplar arası arkadaşlık potansiyelinin temasın tutumlar üzerindeki olumlu etkisini arttırmada önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir (örn., Pettigrew, 1997, 1998; Pettigrew ve ark.,

2011). Buna göre gruplar arası arkadaşlıklar temasın ötesinde olumlu, uzun süreli ve nitelikli bir etkileşim ortamı sağlayarak gruplar arası tutum ve davranışların geliştirilmesinde azami faydayı sağlamaktadır. Nitekim, gruplar arası temas kuramının etkinliğini inceleyen ve 500'den fazla görgül araştırmayı barındıran bir meta-analiz çalışmasında, Pettigrew ve Tropp (2006) temasın ön yargı ve olumsuz dış grup tutumları ile negatif bir şekilde ilişkili olduğunu ve arkadaşlık potansiyelinin temasın olumlu etkilerini arttırdığını göstermiştir. Daha sonraki araştırmalar ise temas ve tutumlar arasındaki ilişkide özellikle duygusal faktörlerin (artan empati ve azalan gruplar arası kaygı) açıklayıcı bir işleve sahip olduğunu göstermiştir (Pettigrew ve Tropp, 2008; Swart, Hewstone, Christ ve Voci, 2011; Turner, Hewstone ve Voci, 2007).

Son yıllarda gruplar arası temas konusunda yürütülen çalışmalarda bir başka eğilim de temas etkilerinin sosyo-kültürel ortama göre değişip değişmediğini incelemek ve temasın gruplar arası tutumlar ve davranışların ötesinde, gruplar arası uzlaşmaya yönelik süreçlerdeki etkisini sınamaktır. Örneğin, Kuzey İrlanda'daki Katolik-Protestan grup ilişkileri bağlamında yürütülen çalışmalar, gruplar arası arkadaşlıkların gruplar arası güven ve affetme eğilimini olumlu bir şekilde yordadığını göstermiştir (Hewstone, Cairns, Voci, Hamberger ve Niens, 2006). Bosna-Hersek'te uygulanan bir çalışmada ise, Müslümanlar ve Sırplar arasındaki arkadaşlıkların gruplar arası güveni ve empatiyi artırarak dış grubu affetme eğilimini artırdığı gözlenmiştir (Cehajic, Brown ve Castano, 2008). Diğer bir araştırmada ise hem Kuzey İrlanda'da, hem de Güney Afrika'da gruplar arası temasın sıkça çalışılan olumlu tutumlar gibi sonuçlarının ötesinde algılanan dış grup uzlaşma niyeti ve uzlaşmaya yönelik çaba gibi değişkenleri de olumlu bir şekilde yordadığı bulgulanmıştır (Tropp ve ark., 2017). Nitekim Al Ramiah ve Hewstone (2013), gruplar arası temasın çatışmanın yüksek olduğu ortamlarda (örneğin Kuzey İrlanda ya da İsrail gibi), çatışmanın daha az hissedildiği ortamlara göre, daha kritik bir strateji olabileceğini vurgulamıştır. İlgili çalışmalara bakıldığında bu bulgular, özellikle temas niteliğinin, çatışmalı gruplar arasında uzlaşmayı sağlamakta önemli bir faktör olabileceği tezini güçlendirmektedir. Bu doğrultuda biz de Türkiye'de Türk-Kürt grup üyeleri arasındaki arkadaşlıkların bu yeni araştırılan sonuçlarından biri olarak rekabetçi mağduriyet algısı ile ilişkisini inceledik.

Rekabetçi Mağduriyet Algısı

Gruplar arası çatışma, güvensizlik ve ayrımın yoğun hissedildiği toplumlarda, gruplar genellikle kendi üyelerini çatışmada haksızlığa uğramış, ahlaklı ve kurban edilmiş tek taraf olarak görmeye, karşı grubu ise kendi gruplarını haksızlığa uğratan ve kasti olarak zarar

veren, çatışmanın tek ve gayrimeşru sorumlusu olarak algılama eğilimi gösterirler (Bar-Tal, 2000; Bar-Tal, Chernyak-Hai, Schori ve Gundar, 2009). Sosyal psikoloji alanyazınında Kolektif Mağduriyet Algısı (Collective Victimhood Beliefs) olarak adlandırılan bu duygu, çatışma geçmişi ve gündemi olan birçok toplumda, grupların kolektif belleklerinin önemli bir parçası olup, gruplar arası süreçlerde iç grubu çatışmanın tek tarafı kurbanı, dış grubu ise çatışmanın tek suçlusunu olarak resmeden güçlü söylemler halinde nesilden nesile aktarılmaktadır (Noor, Brown ve Prentice, 2008; Vollhardt, 2012). Bu öznel ve sosyal normlar eşliğinde geliştirilen mağduriyet algısının iç grup üyeleri üzerinde birçok psikolojik etkisi bulunmaktadır. Örneğin, kolektif mağduriyet algısının, grup üyelerinin çatışma dolayısıyla yaşadığı stresi ve geçmişte yaşanan şiddeti meşrulaştırmayı kolaylaştırdığı öne sürülmektedir (Bar-Tal ve ark., 2009; Bar-Tal ve Hammack, 2012). Ancak daha da önemlisi, kolektif mağduriyet çalışmaları, iç grubu çatışmanın tek mağduru, dış grubu ise tek faili olarak görmenin gruplar arası ilişkileri derinden etkileyebildiğini göstermektedir. Bu çeşit bir kolektif algı, iç grubun uygulayacağı olumsuz davranışlardan sorumluluk almama ve birbirine güvensizlik, düşmanlık ortamını ve çatışma değerler sistemini koruma, daha da önemlisi pekiştirme gibi olumsuz gruplar arası süreçleri de beraberinde getirmekte, dolayısıyla grup üyelerini uzlaşmadan uzaklaştırmaktadır (Bar-Tal ve ark., 2009; Noor ve ark., 2008; Vollhardt, 2012).

İlgili alanyazına bakıldığında, bu derin mağduriyet inancının, gruplar arası rekabet duygusuyla perçinlenmesiyle, her iki grup üyelerinin de hangi grubun daha fazla mağdur olduğu konusunda yarıştıkları görülmektedir; 'Rekabetçi mağduriyet' olarak adlandırılan bu algı, kolektif mağduriyet algısı gibi iç grubun çatışmanın tek mağduru, dış grubun ise tek faili olarak görülmesiyle oluşan kurbanlık duygusunu içermektedir. Bunun yanında, mağduriyet algısı gruplar arası süreçlerin temelinde yatan ve içsel olarak grup üyelerinin birbirleriyle mücadele etme ihtiyacı ile ortaya çıkan rekabetçi duygularını da kapsar (Noor, Brown, Gonzalez, Manzi ve Lewis, 2008; Noor, Brown ve Prentice, 2008; Noor, Shnabel, Halabi ve Nadler, 2012). Buna göre, her iki grup da kendi grubunun, özellikle diğer gruba göre daha fazla acı çektiği ve daha fazla mağdur olduğu inancını benimser. Özellikle rekabetçi duyguların kolektif mağduriyet algısına eklenmesiyle oluşan rekabetçi mağduriyet algısı, gruplar arası ilişkilerde çatışmanın süregelmesine ve yoğunlaşmasına, dış grubu çatışmadan sorumlu tutma eğiliminin artmasına, çatışmanın dışındaki grup üyelerinin desteğini almaya ve gruplar arası tutumların olumsuz yönde ilerlemesine yol açmaktadır (Noor, Brown ve Prentice 2008; Noor ve ark., 2012).

Gruplar Arası Temas ile Rekabetçi Mağduriyet Algısı İlişkisi

Özellikle çatışmanın yoğun olarak hissedildiği gruplar arası ilişkilerde rekabetçi mağduriyet algısının önemi birçok araştırmacı tarafından öne sürülmüş, buna rağmen günümüzde rekabetçi mağduriyet algısının hangi sosyal psikolojik mekanizmalar tarafından açıklandığı oldukça az sayıda çalışmada sorgulanmıştır. Noor, Brown ve Prentice (2008), Kuzey İrlanda'da yürüttükleri bir çalışmada rekabetçi mağduriyet algısının dış grubu affetme eylemini azalttığını ve geçmişte yaşanan gruplar arası şiddeti daha öznel algılamaya yol açtığını göstermiştir. Benzer bir çalışmayı Şili'de de yürüten Noor, Brown, Gonzales ve arkadaşları (2008), yine rekabetçi mağduriyet algısının dış grubu affetme ile olan olumsuz ilişkisinden bahsetmektedir. Schori-Eyal, Halperin ve Bar-Tal (2014) ise İsrail-Filistin grupları arasındaki ilişkide mağduriyet algısının dış gruba uzlaşma ve dış gruba karşı silahlı eylem yapılmasını desteklemenin önemli bir yordayıcısı olduğunu bulmuşlardır. Bütün bu çalışmalar rekabetçi mağduriyet algısının gruplar arası uzlaşmada önemli bir rol oynayabildiğini göstermekte, ancak rekabetçi mağduriyet algısının nasıl oluştuğu veya nasıl azaltılabileceği konusunda yeterli bilgi vermemektedir.

Alanyazında görülen bu eksikliği kapatmak amacıyla ve Türkiye'de yapılan çalışmaların azlığı dolayısıyla, bu çalışmada gruplar arası arkadaşlıkları rekabetçi mağduriyet algısının bir yordayıcısı olarak inceledik. Birçok çalışmada, özellikle anlaşmazlık içeren gruplar arası ilişkilerde, temasın olumlu tutum ve davranışları arttırmadaki rolüne ve gruplar arası affetme, iç grup adına sorumluluk alma ve uzlaşma niyeti gibi değişkenlerle olan olumlu ilişkisine bakılarak (örn., Al Ramiah ve Hewstone, 2013; Bağcı ve Celebi, 2017b; Cehajic ve ark., 2008; Tropp ve ark., 2017), gruplar arası arkadaşlıkların rekabetçi mağduriyeti azaltacağı düşünülebilir. Nitekim Noor ve arkadaşları (2012) toplumsal seviyede gruplar arası temasın rekabetçi mağduriyet algısını azaltmaya yönelik bir strateji olarak kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Araştırmacılar, temas sonucunda, gruplar arası tolerans ve anlayışın artacağını ve bunun sonucunda her iki grubun da 'ortak mağduriyet' konusunda anlaşacağından bahsetmiştir. Bu hipotezi yayılmacı temas bağlamında test eden bir çalışmada, Andrighetto, Mari, Volpato ve Behluli (2012), Bosna-Hersek'teki Kosovalı ve Sırp gruplar arasında yayılmacı temasın (extended contact), yani diğer iç grup üyelerinin dış grup üyeleri ile olumlu teması olduğunu bilmenin (Wright, Aron, McLaughlin-Volpe ve Ropp, 1997), rekabetçi mağduriyeti olumsuz yönde yordadığını bulmuştur.

Bu çalışmada gruplar arası temasın rekabetçi mağduriyet algısı ile ilişkisinde özellikle gruplar arası

arkadaşlıkların niteliğini inceledik. Gruplar arası temas çalışmalarına bakıldığında, temasın çok farklı şekillerde ölçülebildiği, ancak gruplar arası arkadaşlıklar gibi olumlu, uzun süreli, karşılıklı ve dayanıklı bir ilişki olarak kurulduğunda tutumlar üzerindeki etkisinin daha güçlü olacağı öne sürülmüştür (Pettigrew, 1997; Pettigrew ve ark., 2011). Bunun yanında, gruplar arası temasın ölçümünde temasın miktarından ziyade niteliğinin önemli olduğu vurgulanmıştır (Davies, Tropp, Aron, Pettigrew ve Wright, 2011). Bu sebeple rekabetçi mağduriyet algısının azalmasında da temasın gruplar arası arkadaşlıkların niteliği olarak ölçülmesinin daha etkili olacağı beklendiğinden, gruplar arası temasın işlemsel tanımını gruplar arası arkadaşlıkların niteliği olarak yapmıştır. Böylece Andrighetto ve arkadaşlarının (2012) Kosova'da yürüttükleri çalışmada test edilen ve etkilerinin doğrudan temasa göre daha az olduğu bilinen dolaylı temas yerine (Feddes, Noack ve Rutland, 2009), temasın daha uzun süreli ve nitelikli bir formu olan gruplar arası arkadaşlıkların rekabetçi mağduriyet algısı ile ilişkisini ve bu ilişkide rolü olan önemli sosyal psikolojik mekanizmaları inceledik.

Aracı Değişkenler: Dış Grubun Bakış Açısını Alma ve İç Grup Kimlikle Özdeşleşme

Çalışmamızda, gruplar arası arkadaşlıkların rekabetçi mağduriyetle olan olumsuz ilişkisinin iki farklı sosyal-psikolojik değişken tarafından açıklanacağını öne sürdük. Temas alanyazınında son yıllarda yürütülen çalışmalar temasın gruplar arası sonuçları dışında kişilerdeki bilişsel mekanizmaları değiştirebileceğinden ve kişileri bilişsel olarak daha esnek ve özgür kılabileceğinden bahsetmektedir (Hodson, Crisp, Meleady ve Earle, 2018). Bu doğrultuda, birçok çalışma gruplar arası temasın karşı grubun bakış açısını alma ve empati kurma eğilimini arttırdığını göstermiştir. Örneğin, temas ve tutumlar arasındaki ilişkideki aracı değişkenleri inceleyen bir meta-analiz çalışmasında, temasın dış grubu daha iyi anlama ve dış gruba karşı empatiyi artırma yoluyla tutumları olumlu hale getirdiği bulunmuştur (Pettigrew ve Tropp, 2008). Başka bir çalışmada ise temasın hem miktarı, hem de niteliği dış gruba dair bakış açısı alma ile olumlu yönde ilişkili bulunmuştur (Aberson ve Haag, 2007). Bunun yanında, dış grubun bakış açısını almanın tutumları olumlu hale getirme ve ön yargıları azaltmadaki etkisi daha önceki birçok çalışmada ortaya çıkarılmıştır (örn., Vescio, Sechrist ve Paolucci, 2003). Benzer şekilde Andrighetto ve arkadaşları (2012), yayılmacı temasın rekabetçi mağduriyeti azaltma üzerinde etkisinin artan dış grubun bakış açısını alma ile gerçekleştiğini bulmuştur. Buna göre, gruplar arası arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet algısı arasındaki ilişkinin artan bakış açısı aracılığı ile gerçekleşeceği beklenebilir.

Bunun yanında, gruplar arası arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet algısı arasındaki ilişkiyi açıklayabilecek bir başka mekanizma olarak iç grup kimlikle özdeşleşmeden bahsedilebilir. Gruplar arası temas perspektifinden bakıldığında, gruplar arası temas ve arkadaşlıklar yalnızca dış gruba dair tutum ve davranışları değiştirmekle kalmamakta, ikincil gruplara (doğrudan temasta bulunulmayan) yönelik tutumları da olumlu hale getirmekte (Temasın İkincil Transfer Etkisi, Secondary Transfer Effect, Pettigrew, 2009) ve bunun da ötesinde iç grubun yeniden değerlendirilmesine olanak sunmaktadır (Pettigrew, 1997). Bu bağlamda, gruplar arası temas, dış gruba dair tutumları daha olumlu hale getirmenin yanında, kişilerin iç gruplarını yeniden incelemesinde ve iç gruba yönelik mesafelerinin artmasında da rol oynamaktadır (Deprovincialization Hypothesis, Yerellikten Uzaklaşma Hipotezi, Pettigrew, 1997). Böylece, gruplar arası temas sonucu kişiler dış grupların kültürleri ve özellikleri hakkında bilgi edinir ve sonucunda da iç gruplarına yönelik özdeşleşme seviyeleri azalır. Görgül çalışmalar bu hipotezi desteklemiş, gruplar arası temasın çok kültürlülüğe desteği arttırdığını ve sonucunda da iç gruptan uzaklaşmayı sağladığını göstermiştir (Verkuyten, Thijs ve Bekhuis, 2010).

Gruplar arası ilişkiler alan yazınında ise, Sosyal Kimlik Kuramı (Social Identity Theory, Tajfel ve Turner, 1986), kişilerin öz-saygı seviyelerini yüksek tutmak amacıyla iç grup kimlikleriyle yüksek seviyede özdeşleşme gösterdiğini, bunun da iç grubu kayırma (ingroup favouritism) ve dış gruba yönelik olumsuz tutum ve davranışlarla sonuçlandığına işaret etmektedir (örn., Brewer, 1991; Brown, 2000). Örneğin, Noor, Brown, Gonzalez, Manzi ve Lewis (2008), iç grupla özdeşleşmenin karşı grubu affetme eğilimini azalttığını göstermiştir. Noor, Brown ve Prentice (2008) ise rekabetçi mağduriyet algısı ile iç grup şiddet kullanımını haklı çıkarma eğilimi arasındaki ilişkinin artan iç grup özdeşleşmesi ile açıklandığını belirtmiştir. Bu bulgular ışığında bu çalışmada da iç grupla özdeşleşmenin rekabetçi mağduriyet algısıyla olumlu bir şekilde ilişkili olacağını öngördük.

Türk-Kürt Etnik Gruplar Arası İlişkileri

Çalışmamızda gruplar arası arkadaşlıklar ve rekabetçi mağduriyet algısı Türk-Kürt etnik gruplar arası ilişkiler bağlamında incelenmiştir. Kürtler, Türkiye'de Türk etnik grubundan sonra sayıca en yoğun grup olarak bilinmektedir (toplam nüfusun %18'i, Konda, 2011). Türkiye'deki Türk-Kürt grupları arasındaki ilişkiler, 1990'lı yıllardan beri kimi zaman çatışmalı, kimi zaman durağan bir şekilde seyretmiş, son yıllarda PKK (Kürdistan İşçi Partisi) ve Türk güvenlik güçleri arasında yaşanan şiddetli gerilimler ve silahlı çatışmalar sonucu iki taraftan da binlerce insanın ha-

yatını kaybetmesi ve göçe zorlanmasıyla, toplumsal anlamda gruplar arası ayrılık ve çatışma perçinlenmiştir (Kirişçi ve Winrow, 2011; Yeğen, 1996). Bunun sonucunda her iki grup da kendi iç grup kimlikleriyle yüksek seviyede özdeşleşmekte, bu da dış grubu çatışmadan sorumlu tutma ve olumsuz dış grup yargıları ile sonuçlanmaktadır (Bağcı ve Çelebi, 2017a). Türk ve Kürt gruplar arasındaki ilişkileri inceleyen sosyal psikolojik çalışmalar her iki grubun da birbiri ile olan çatışmayı yüksek seviyede algıladığını, aynı zamanda ilişkilerin yüksek güvensizlik ve olumsuz kalıp yargıları içerdiğini göstermektedir (örn., Bağcı ve Çelebi, 2017b; Bilali, Çelik ve Ok, 2014). Bunun yanında, toplumda son zamanlarda süregelen Kürt karşıtı söylemlerin yoğunlaşması, her iki grubun kendi iç gruplarıyla özdeşleşmesinin giderek artması ve toplumsal barışın tehdidi gibi unsurlar sonucu anlaşmazlığın toplumun farklı katmanlarında hissedildiği öne sürülmektedir (örn., Demirdağ, 2014).

Alanyazına bakıldığında Türk ve Kürt gruplar arasında temas etkileri daha önceki çalışmalarda incelenmiştir. Son yıllarda yürütülen çalışmalar Türk ve Kürt gruplar arasındaki arkadaşlıkların gruplar arası ilişkilerdeki olumlu etkilerinin altını çizmiştir. Örneğin, Bağcı ve Çelebi'nin (2017c) çalışmasında, Kürtlerle kurulan temasın Türklerin bu gruba yönelik tutum ve çokkültürlülüğe desteğini olumlu şekilde yordadığı, bu ilişkinin azalan tehdit değişkeni aracılığı ile gerçekleştiğini gösterilmiştir. Benzer şekilde, hem Türklerin hem de Kürtlerin kurdukları olumlu teması inceleyen başka bir çalışmada da (Çakal, Hewstone, Güler ve Heath, 2016), temasın hem doğrudan hem de dolaylı (azalan tehdit algısı aracılığı ile) şekilde tutumlarla olumlu şekilde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bir başka çalışmada Uluğ ve Cohrs (2017), hem Türkler hem de Kürtler arasında gruplar arası arkadaşlıkların uzlaşmaya yönelik tutumlar ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Bağcı ve Turnuklu (2019) ise öngördüğümüz gibi hem Türkler hem de Kürtler arasında olumlu temasın içgrupla özdeşleşmeyi zayıflattığını; Bağcı, Piyale, Sen ve Yıldırım (2019) ise yine her iki grubun üyeleri için de gruplar arası arkadaşlıkların dış gruba yönelik tutumların yanında, bilişsel esneklik ve bakış açısı alma gibi yeteneklerle olumlu şekilde ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, özellikle çatışma algısının her iki grupta da oldukça yüksek hissedildiği ortamlarda (Bağcı ve Çelebi, 2017b), grupların kendilerini, özellikle diğer gruba göre, çatışmanın tek ve haksızlığa uğramış mağduru, dış grubun ise çatışmanın tek ve acımasız sorumlusu olarak değerlendirmesinin temas açısından değerlendirilmesi, Türk-Kürt ilişkilerinde uzlaşmanın sağlanması için araştırılması gereken önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmadaki araştırma sorularını hem Türk hem de Kürt katılımcıların bakış açılarını ele alarak inceledik. Çatışma yaşanan grupların incelendiği çalışmalara bakıldığında, kolektif mağduriyet algısının hem avantajlı hem dezavantajlı statüdeki gruplar tarafından hissedildiği görülmektedir. Örneğin, İsrail-Filistin grup üyeleri arasındaki ilişkilere bakıldığında hem Filistinlilerin (güçsüz konum), hem de İsraililerin (güçlü konum) kolektif olarak mağduriyet algıladıkları görülmektedir (Bar-Tal, 2007). Türkiye'de de Türkler sosyal ve ekonomik anlamda baskın ve avantajlı grubu, Kürtler ise dezavantajlı grubu oluştursa da (Çakal ve ark., 2016), rekabetçi mağduriyet algısının hem güçlü hem de güçsüz konumdaki gruplar arasında yaygın olabileceği, mağduriyetin doğrudan kayıp ve şiddete maruz kalmayan grup üyeleri tarafından bile oldukça yoğun seviyede hissedilebileceği öne sürülmüştür (Bar-Tal ve ark., 2009). Nitekim 2011 yılında yapılan bir çalışmada Türklerin %28'inin, Kürtlerin ise % 94'ünün Türk-Kürt çatışma ortamından doğrudan zarar gördüğünü belirtmiştir (Konda, 2011). Yine aynı çalışmada toplumun %11.4'ünün ölüm (Türk'lerin % 9.8'i, Kürt'lerin % 18.1'i), %6.1'inin göç, %16.3'ünün ise ekonomik kayıptan mağduriyet algıladıkları görülmüştür.

Bunun yanında gruplar arası temas çalışmalarındaki grup farklılıklarına bakıldığında, doğrudan temasın çoğunluk grup üyeleri arasında azınlık grup üyelerine göre daha az etkili olduğu (Tropp ve Pettigrew, 2005), ancak hem avantajlı hem dezavantajlı gruplarda temasın gruplar arası ilişkileri iyileştirici etkisi olduğu bulunmuştur. Örneğin, Bağcı ve Turnuklu'nun (2019) çalışmasında olumlu temasın hem Türkler hem de Kürtler arasında dış gruba yönelik tutumları benzer şekilde olumlu yönde yordadığı görülmüştür. Yine Türk ve Kürtler arasında uygulanmış başka bir çalışmada da (Bağcı, Piyale, Sen ve Yıldırım, 2019) gruplar arası arkadaşlıkların her iki grup arasında da dış gruplara yönelik tutumları anlamlı ve olumlu bir şekilde yordadığı görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda, çalışmamızda rekabetçi mağduriyet algısının hem Türkler hem Kürtler arasında gruplar arası olumlu temas üzerinden benzer şekilde açıklanacağını öne sürdük.

Amaç, Katkı ve Hipotezler

Bu çalışmanın amacı gruplar arası arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet algısı arasındaki ilişkileri Türk-Kürt etnik gruplar arası ilişkiler bağlamında incelemek ve bu ilişkide dış grubun bakış açısını alma ve iç grup kimlikle özdeşleşmenin aracı rolünü belirlemektir. Çalışmanın hem ulusal, hem de uluslararası sosyal psikoloji alanyazına katkıları şu şekilde özetlenebilir. Öncelikle, rekabetçi mağduriyet algısının gruplar arası çatışmayı ve güvensizliği arttırmadaki önemli rolü düşünüldüğünde

(Noor, Brown ve Prentice, 2008; Noor ve ark., 2012), bu kavramın özellikle Türk-Kürt ilişkileri gibi gruplar arası huzursuzluk ve gerilimin süregeldiği bir sosyo-kültürel bağlamda (Demirdağ, 2014) çalışılması oldukça önemlidir. Daha önce yürütülen araştırmalar yalnızca Türk ve Kürt grupların yaşadıkları mağduriyet seviyeleri hakkında bilgi vermiş (Konda, 2011), ancak bu mağduriyet algısının hangi faktörler ışığında geliştiğini, daha da önemlisi nasıl azaltılabileceğini bilimsel olarak incelememiştir. İkinci olarak, sözü edilen ilişkideki aracı değişkenler araştırılmış, temas ile rekabetçi mağduriyet algısı arasındaki açıklayıcı mekanizmalar test edilmiştir. Daha önceki çalışmada hem bakış açısı almanın hem de iç grupta özdeşleşmenin gruplar arası tutum ve davranışları belirlemedeki öneminden bahsetmiştir (örn., Pettigrew ve Tropp, 2008). Bu bağlamda, bu iki değişkenin gruplar arası arkadaşlıkların etkisini nasıl açıkladığını anlayabilmek, gruplar arası olumlu ilişkilerin oluşumunu daha iyi kavrayabilmek açısından önemlidir. Son olarak, çalışmada katılımcı grubu olarak hem dezavantajlı konumdaki (Kürtler), hem de avantajlı konumdaki (Türkler) grup üyelerinin bulunması her iki grubun da rekabetçi mağduriyet konusundaki bakış açılarını ele alarak alanyazına katkı sağlamaktadır. Daha önceki çalışmalarda genellikle yalnızca dezavantajlı konumdaki grupların algıları ölçülmüş (örn., Andrighetto ve ark., 2012), avantajlı konumdaki grupların rekabetçi algıları yeterince çalışılmamıştır. Yapılan araştırmalar, gruplar arası çatışmanın ve gerilimin yüksek olduğu ilişkilerde, mağduriyet algısının bir zayıflık göstergesi olmadığını, tam tersi hem güçlü hem de güçsüz konumdaki gruplar için grup çıkarlarına hizmet eden bir algı olduğunu göstermektedir. Buna göre, ekonomik ve sosyal haklar açısından gücü elinde tutan baskın grup üyelerinin de özellikle diğer gruplar tarafından destek almak ve kendi gruplarının olumsuz fiillerini meşrulaştırmak için rekabetçi mağduriyet algısını kullanabileceklerinden bahsedilmiştir (örn. Bar-Tal ve ark., 2009).

Sonuç olarak, alanyazındaki bulgular ışığında aşağıdaki hipotezleri öne sürdük:

H1. Gruplar arası arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet algısı arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H2. Gruplar arası arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet algısı arasındaki olumsuz ilişki artan bakış açısı alma değişkeni tarafından açıklanacaktır.

H3. Gruplar arası arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet algısı arasındaki olumsuz ilişki azalan iç grup kimlikle özdeşleşme değişkeni tarafından açıklanmaktadır.

Yöntem

Örneklem ve İşlem

Çevrimiçi veri toplanan bu çalışmaya toplamda 234 kişi katılmıştır (152 Kadın, 81 Erkek, 1 Bilinmeyen, $Ort_{yas} = 22.39$, $S = 3.96$). Etnik grup katılımcılara tek bir maddeyle sorulmuştur ("Hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız, ama değişik etnik kökenlerden olabilirsiniz. Siz kendinizi, kimliğinizi ne olarak biliyorsunuz veya hissediyorsunuz?", Konda, 2011). Buna göre, katılımcıların 142'si etnik gruplarını 'Türk' olarak belirtmiş, 92 kişi ise etnik gruplarını 'Kürt' olarak işaretlemiştir.¹ Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1'de verilmektedir.²

Araştırmanın örneklem grubu çoğunluğu Türkiye'nin batı illerinden olmak üzere, 15 farklı şehirde ikamet eden üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcılar çalışmaya çevrimiçi anketler aracılığı ile katılmışlardır. Veriler Kasım 2016-Mart 2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Onam formları katılımcılara araştırma hakkındaki bilgileri özetlemiş, katılımın gizli ve anonim kalacağı konusunda bilgi vermiştir. Bunun yanında, katılımcılar katılımın gönüllülük esasına dayandığı ve istediklerinde çalışmaya katılmaktan vazgeçebilecekleri hakkında bilgilendirilmiştir. Onam formunun ardından, öncelikle demografik form ve daha sonra ölçeklerin verildiği paket ortalama 20 dakika içerisinde tamamlanmıştır. Katılımın araştırmacıların bağlı olduğu üniversitede tamamlanması durumunda, katılımcılar araştırmaya katılmaları karşılığında ekstra kredi kazanmışlardır. Katılımın sonunda araştırmacılara araştırma bilgi formlarıyla detaylı bilgi verilmiş ve teşekkür edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Demografik bilgi formu. Demografik bilgi formu etnik grup ($0 = Kürt$, $1 = Türk$), cinsiyet ($0 = Erkek$, $1 = Kadın$), öznel sosyo-ekonomik seviye ("Sosyo-ekonomik durumunuzu nasıl buluyorsunuz?", $1 = Çok düşük$, $7 = Çok yüksek$) ve politik görüş ("Kendinizi politik olarak nerede görüyorsunuz?", $1 = Aşırı sol$, $7 = Aşırı sağ$) değişkenlerini içermiştir. Bunun yanında katılımcılara yaşadıkları şehir sorulmuş, bu şehirler Kürtlerin sayısal olarak azınlık veya çoğunluk olmalarına göre "etnik kompozisyon" değişkeni adı altında kodlanmıştır ($0 = Sayıca Türk ağırlıklı$, $1 = Sayıca Kürt ağırlıklı$).

Gruplar arası temas. Gruplar arası temas, katılımcıların dış grup üyeleri (Türkler için Kürt, Kürtler için Türk) ile arkadaşlıklarında, bu grup üyeleri ile kurulan

1 Yöntem kısmında belirtilen toplam katılımcı sayısı, kendini Türk ve Kürt olarak tanımlamayan (Çerkes, Laz, Ermeni, Boşnak, Arap, ve Diğer) kişilerin verilerden çıkarılmasından sonra elde edilen net katılımcı sayısıdır.

2 Bu makaledeki verilerin bir kısmı: 'Bagci, S. C., Piyale, Z. E., Karaköse, S., & Şen, E. (2018). Collective victimhood beliefs among Turkish and Kurdish group members in Turkey: Links to ingroup and outgroup attitudes and attribution of responsibility for conflict. *International Journal of Intercultural Relations*, 66, 95-107' olarak uluslararası bir makalede yayınlanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgileri

		Türk (N = 142)	Kürt (N = 92)
<i>Değişkenler</i>		(%)	(%)
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	83	38
	Erkek	17	62
<i>Etnik kompozisyon</i>	Sayıda Türk ağırlıklı	96.5	66.3
	Sayıda Kürt ağırlıklı	3.5	33.7
		<i>Ortalama</i> (Standart sapma)	<i>Ortalama</i> (Standart sapma)
<i>Yaş</i>	18-40	20.87 (1.83)	24.90 (5.09)
<i>Sosyo-ekonomik seviye</i>	1-7	4.54 (0.95)	3.38 (1.22)
<i>Politik görüş</i>	1-7	3.44 (1.23)	2.78 (1.27)

etkileşim ve yakınlık ile ölçülmüştür. Daha önceki çalışmalarda gruplar arası arkadaşlıkların niteliğinin ölçümünde bu iki belirteçten yararlanılmıştır (Bağcı, Kumashiro, Smith, Blumberg, & Rutland, 2014). Sorular katılımcıların karşı gruptan arkadaşları ile ne sıklıkta görüştüğü (etkileşim; “Türk/Kürt arkadaşlarınız ile ne sıklıkta görüşüyorsunuz?”, 1 = Çok nadiren, 7 = Çok sık) ve bu kişilere ne derece yakınlık hissettiklerini (yakınlık; “Türk/Kürt arkadaşlarınız ile ne derece yakınsınız?”, 1 = Çok uzak, 7 = Çok yakın) belirten iki madde ile ölçülmüştür. Hem Türk, hem de Kürt katılımcılar için ölçeğin güvenilirliği yüksek bulunmuştur ($r = .82$ ve $r = .80$, sırasıyla).

Dış grubun bakış açısını alma. Bu değişkeni ölçmek amacıyla, Aberson ve Haag (2007) tarafından tasarlanmış ve Vezali ve Giovannini (2012) tarafından kullanılmış iki maddelik dış grubun bakış açısını alma ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte katılımcıların dış grubun bakış açısını ne derecede anlayabildikleri sorulmaktadır (“Türkleri/Kürtleri düşündüğümde, olaylara onların bakış açısından bakabiliyorum” ve “Türkleri/Kürtleri düşündüğümde kendimi onların yerine koyabiliyorum”). Ölçeğe verilen cevaplar 1 (*Kesinlikle katılmıyorum*) ile 7 (*Kesinlikle katılıyorum*) arasında derecelenmektedir. Ölçeğin güvenilirliği yüksektir: Türkler için $r = .87$, Kürtler için ise $r = .79$ olarak bulunmuştur.

İç grup kimlikle özdeşleşme. İç grup kimlikle özdeşleşme seviyesi kişilerin kendilerini ait hissettikleri etnik gruba bağlılıklarını ve kendilerini bu gruba ne derecede tanımladıklarını içermektedir. Bu değişkeni ölçmek amacıyla Verkuyten (2005) tarafından tasarlanmış ve Çelebi, Verkuyten, Köse ve Maliepaard (2014) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış 4 maddelik etnik kimlikle özdeşleşme ölçeği kullanılmıştır (örn. “Kendimi et-

nik kimliğimle tanımlarım” ve “Etnik kimliğimle gurur duyarım”). Cevap seçenekleri 1 (*Kesinlikle katılmıyorum*)’den 7 (*Kesinlikle katılıyorum*)’ye kadar sıralanmıştır. Ölçeğin güvenirlik testleri her iki grup için de yüksek seviyede bulunmuştur (Cronbach’s Alpha = .92 Türkler için, .89 Kürtler için).

Rekabetçi mağduriyet algısı. Rekabetçi mağduriyet algısını ölçmek amacıyla katılımcılara Noor, Brown ve Prentice (2008)’in geliştirdiği Rekabetçi Mağduriyet Algısı Ölçeği verilmiştir. Ölçek 5 maddeden oluşmakta ve kişilerin, özellikle çatışmadaki diğer grupla karşılaştırıldığında, grup seviyesinde hissettiği mağduriyet algısını ölçmektedir. Ölçeğin bazı maddeleri şunlardır: “Çatışma sonucunda benim etnik grubum diğer gruba göre daha fazla zarar görmüştür” ve “Çatışma sonucunda benim etnik grubumun üyelerinin yaşadığı sarsıntı diğer gruba göre daha ciddi olmuştur”. Cevap seçenekleri 1 (*Kesinlikle katılmıyorum*) ile 7 (*Kesinlikle katılıyorum*) arasında derecelendirilmiştir. Ölçeğin son maddesinde yer alan “Son yıllarda yaşanan Türk-Kürt çatışmasında benim etnik grubum diğer etnik grup kadar mağdur olmamıştır” ifadesi ölçeğin güvenilirliğini düşürdüğünden bu madde ölçekten çıkarılmıştır. Sonuç olarak yüksek güvenirlik elde edilmiştir: Türkler için güvenirlik Cronbach’s Alpha = .81; Kürtler için ise Cronbach’s Alpha = .89 olarak bulunmuştur.

Bulgular

Öncül analizler

Etnik grubun gruplar arası arkadaşlıklar, dış grubun bakış açısını alma, iç grup kimlikle özdeşleşme ve rekabetçi mağduriyet üzerindeki grup etkilerini test etmek amacıyla öncelikle bağımsız örneklem t-testleri uy-

Tablo 2. Çalışma Değişkenleri için Ortalama, Standart Sapma, T-test ve Korelasyon Değerleri

	Ortalama (Standart sapma)		T	S	p	1	2	3	4
	Türk	Kürt							
1. Gruplar arası arkadaşlık niteliği	3.29 (1.25)	3.62 (1.25)	-1.98	230	.05	-	.18	-.34**	-.36**
2. Dış grubun bakış açısını alma	3.38 (0.98)	3.41 (1.12)	-0.25	215	.80	.25**	-	.02	-.15
3. İç grup kimlikle özdeşleşme	3.40 (1.14)	3.85 (1.06)	-3.02	226	.00	-.18*	-.22**	-	.35**
4. Rekabetçi mağduriyet	3.04 (0.82)	4.18 (0.88)	-9.12	196	.00	-.24**	-.31**	.47***	-

Not 1. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

Not 2. Diagonalın sağ üst köşesindeki korelasyon katsayıları Kürt grubuna, sol alt köşesindeki korelasyon katsayıları Türk grubuna aittir.

gulanmıştır. Her iki grup için de ana değişkenlerde ortalama skorlar birbirine ve ranj değerlerinin orta değerine (4) yakındır. Kürtlerin ($Ort. = 3.62$, $S = 1.26$) Türklerle olan gruplar arası arkadaşlık niteliği, Türklerin ($Ort. = 3.29$, $S = 1.25$) Kürtlerle olan gruplar arası arkadaşlık niteliğinden daha yüksektir ($t(230) = -1.98$, $p = .048$). Türklere ($Ort. = 3.40$, $S = 1.14$) kıyasla Kürtlerin ($Ort. = 3.85$, $S = 1.06$) içgrup kimlikleriyle özdeşleşme seviyeleri anlamlı derecede daha yüksektir ($t(226) = -3.02$, $p = .003$). Sonuçlar rekabetçi mağduriyet açısından da Kürtlerin ($Ort. = 4.18$, $S = 0.88$) Türklere ($Ort. = 3.04$, $S = 0.82$) nazaran kendilerini diğer etnik gruplara göre daha çok mağdur gördüklerini göstermiştir ($t(196) = -9.12$, $p < .001$). Dış grubun bakış açısını alma açısından ise Kürt ve Türk grupları arasındaki farklılık anlamsızdır. Değişkenlerin etnik gruba göre ortalama ve standart sapmaları ile ana değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 2’de verilmektedir.

Aracı Değişken Analizi

Çalışmamızda gruplar arası arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet arasındaki ilişkide dış grubun bakış açısını alma ve iç grup kimlikle özdeşleşmenin aracı rolüne bakmak amacıyla PROCESS Makrosu (Model 4, Hayes, 2013) kullanılarak aracı model analizi gerçekleştirildi. Dolaylı etkileri test etmek için %95 güven aralığı ile bootstrapping prosedürü (5000 örnekleml) uyguladık. Analizlerde gruplar arası arkadaşlıklar ana bağımsız değişken, rekabetçi mağduriyet algısını ana bağımlı değişken, dış grup bakış açısını alma ve iç grup kimlikle özdeşleşme değişkenlerini ise aracı değişkenler olarak inceledik. Bunların yanında, etnik grup, etnik

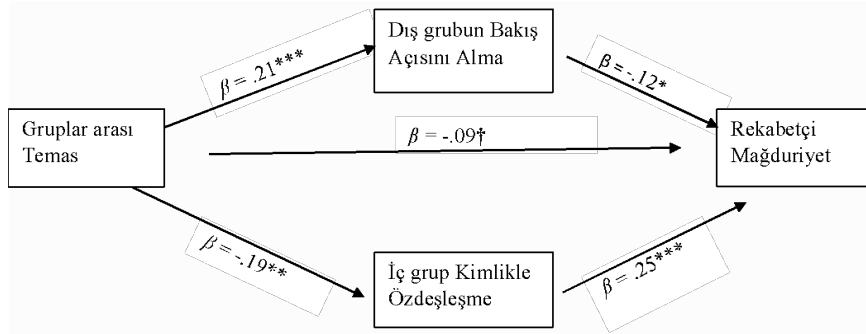
kompozisyon, sosyo-ekonomik düzey (SED) ve politik görüşü de kontrol değişkeni olarak dahil ettik.³ Bu değişkenler daha önce Türk-Kürt arkadaşlıkları ve tutumlarını inceleyen çalışmalarda kontrol değişkeni olarak kullanılmıştır (örn., Bağcı ve Celebi, 2017b). Araştırmamıza etnik kompozisyonu kullanmamızın sebebi algılanan mağduriyet seviyesinin ve gruplar arası arkadaşlık potansiyelinin Kürtlerin yoğunluklu olarak yaşadığı şehirlerde farklılaşabileceğindedir. Buna göre hem iç grup kimlikle özdeşleşmenin, hem de gruplar arası temas ve arkadaşlıkların Kürtlerin yoğun olduğu yerlerde daha yüksek seviyelerde belirtileceği düşünülebilir. Bunun yanında öznel SED değişkeninin de kontrol değişkeni olarak modele eklenmesinin sebebi azınlık ve çoğunluk statüsündeki etnik grup farklarının genellikle SED farklılıkları ile artması ve bu farklılıkların gruplar arası tutumları olumsuz yönde etkilemesidir (Halperin, Pedahzur ve Canetti-Nisim, 2007). Bunun yanında, politik görüş değişkeninin eklenmesinin sebebi ise gruplar arası ilişkiler alanyazınında ortaya çıkmış ideolojik farklılıklardır. Örneğin, aşırı sağ kanat politik destekleyicilerinin genellikle ön yargı ve ayrımcılığa meyilli olduğu daha önceki çalışmalarda bulgulanmıştır (örn, Duckitt, 2006).⁴

Gruplar arası arkadaşlıklar (bağımsız değişken) ve kontrol değişkenlerinin ilk aracı değişkeni (dış grubun bakış açısını alma) yordadığı regresyon modeli anlamlıdır ($R^2 = .06$, $F_{5,191} = 2.59$, $p = .03$). Kontrol değişkenlerinin dış grubun bakış açısını alma üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Ancak, gruplar arası arkadaşlıkların dış grubun bakış açısını alma ile anlamlı ve olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu görülmüştür ($\beta = .21$, $t = 3.55$, $p < .001$).

3 Öne sürülen aracı testinin etnik gruba göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla PROCESS Model 59 ile düzenlenmiş aracılık modeli (moderated mediation) sınanmıştır. Bu bulgulara göre önerilen doğrudan ve dolaylı etkiler etnik grup tarafından anlamlı şekilde düzenlenmemiştir. Bu sebeple tüm katılımcılar aynı model aracılığı ile test edilmiştir.

4 Cinsiyet ile ilgili yapılan analizler cinsiyetin bağımlı değişkende ana etkisi ya da düzenleyici etkisinin olmadığını göstermiştir.

Not. † $p < .05$, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; Etnik grup, etnik kompozisyon, politik görüş ve sosyo-ekonomik statü kontrol değişkeni olarak alınmıştır.

Şekil 1. Test Edilen Aracı Değişken Modeli

Benzer şekilde gruplar arası arkadaşlıklar ve kontrol değişkenlerinin ikinci aracı değişkeni (iç grup kimlikle özdeşleşme) yordadığı adımda model anlamlıdır ($R^2 = .15$, $F_{5,191} = 6.50$, $p < .001$). Kontrol değişkenlerinden etnik grubun özdeşleşme üzerinde anlamlı bir etkisine rastlanmıştır ($\beta = -.19$, $t = -2.91$, $p = .004$); Kürtler Türklere göre etnik kimlikleriyle daha sıkı özdeşleşmektedir. Ayrıca, politik görüş skoru yükseldikçe (sağa doğru kaydıca) iç grupla özdeşleşmenin yükseldiği görülmektedir ($\beta = .20$, $t = 3.02$, $p = .003$). Gruplar arası arkadaşlıklar ile iç grup kimlikle özdeşleşme arasında ise anlamlı ve olumsuz bir ilişki gözlenmiştir ($\beta = -.19$, $t = -2.91$, $p = .004$).

Bağımsız ve aracı değişkenler ile kontrol değişkenlerinin rekabetçi mağduriyet algısını yordadığı son adımda ise varyansın %48'i anlamlı bir şekilde açıklanmaktadır ($R^2 = .48$, $F_{7,189} = 24.61$, $p < .001$). Kontrol değişkenlerinden etnik grubun ($\beta = -.96$, $t = -6.71$, $p < .001$) ve SED'nin ($\beta = -.11$, $t = -2.00$, $p = .046$) anlamlı etkileri bulunmaktadır. Buna göre Kürt katılımcıların, Türk katılımcılara göre, ve SED seviyesi düşük olan katılımcıların, yüksek olanlara göre, daha yüksek rekabetçi mağduriyet algıladıkları görülmektedir. Bunun yanında, gruplar arası arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet arasındaki doğrudan ilişkiye bakıldığında bu ilişkinin marjinal olarak anlamlı olduğu görünmektedir ($\beta = -.09$, $t = -1.94$, $p = .05$). Buna göre gruplar arası arkadaşlıkların niteliği arttıkça mağduriyet algısı azalmaktadır. Ayrıca, aracı değişkenlerden hem dış grubun bakış açısını alma ($\beta = -.12$, $t = -2.25$, $p = .03$), hem de iç grup kimlikle özdeşleşme ($\beta = .27$, $t = 5.33$, $p < .001$) rekabetçi mağduriyet algısı ile anlamlı olarak ilişkilidir; dış grubun bakış açısını alma arttıkça ve iç grup kimlikle özdeşleşme azaldıkça rekabetçi mağduriyet algısı azalmaktadır.⁵

Dolaylı etkileri incelemek amacıyla 5000 örneklemli ve %95 güven aralıklı bootstrapping analizine bakıldığında ise hem dış grubun bakış açısını almanın hem de iç grup kimlikle özdeşleşmenin gruplar arası arkadaşlıklar ve rekabetçi mağduriyet arasındaki ilişkiye anlamlı şekilde aracılık ettiği görülmektedir (sırasıyla; $B = -.03$, $SE = .02$, 95% GA [-.08, -.002] and $B = -.05$, $SE = .02$, 95% GA [-.11, -.01]). Bulgular gruplar arası arkadaşlıkların dış grubun bakış açısını almayı artırarak ve iç grupla özdeşleşmeyi azaltarak rekabetçi mağduriyet algısını azalttığını göstermektedir. Şekil 1 test edilen aracı modeli belirtmektedir.

Tartışma

Bu çalışmada Türkiye'deki Türk ve Kürt katılımcılar arasında gruplar arası arkadaşlıkların rekabetçi mağduriyet algısı ile olan ilişkisini incelemeyi ve bu ilişkide dış grubun bakış açısını alma ve iç grup kimlikle özdeşleşme değişkenlerinin aracı rolünü test etmeyi amaçladık. Öncül analizlerde, ana değişkenlerin etnik gruba göre anlamlı olarak farklılaştığını gözlemledik. Buna göre, her iki grubun da rekabetçi mağduriyet algısına sahip olduğu, ancak bu algının Kürtlerde, Türklere oranla daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında, Kürtlerin gruplar arası arkadaşlıklarının daha nitelikli olduğunu ve bu grubun Türklere göre etnik kimlikleriyle daha yüksek seviyede özdeşleşme gösterdiğini bulguladık. Ana hipotezler doğrultusunda ise, gruplar arası arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet arasındaki doğrudan ilişkinin negatif olduğunu; aracı değişkenlerin rolüne bakıldığında ise, gruplar arası arkadaşlıkların rekabetçi mağduriyet ile olan olumsuz ilişkisinin hem dış grubun bakış açısını almanın artması yoluyla, hem de

5 Yapılan post-hoc G*Power analizine göre, elde edilen etki büyüklüğü ($f^2 = .92$), $\alpha = .05$, $N = 234$, ve toplamda 7 yordayıcı için elde edilen güç $> .99$.

iç grup kimlikle özdeşleşmenin azalması yoluyla anlamlı şekilde açıklandığını gösterdik.

Bulguları öncelikle grup farklılıkları bağlamında değerlendirdiğimizde, daha önceki çalışmalarla uyumlu şekilde rekabetçi mağduriyet algısının çatışmalı grup süreçlerinde genellikle hem güçsüz hem de güçlü konumdaki grup tarafından algılanabildiği görülmüştür (e.g., Bar-Tal ve ark., 2009). Örneğin, İsrail’de yapılan çalışmalar hem İsraililerin hem de Filistinlilerin mağduriyet hissettiklerini ve bu mağduriyet algısının da gruplar arası çatışmanın süregelmesinde önemli rol oynadığını göstermiştir (Bar-Tal, 2007). Yine, Bar-Tal ve arkadaşları (2009) grup statüsünün kolektif mağduriyet üzerindeki etkisine değinirken, Türkiye’deki çatışmada hem Türk hem de Kürtlerin mağduriyet algısı hissedebileceklerini örnek olarak göstermiştir. Bu çalışmanın bulguları, Türklerin de rekabetçi mağduriyet algıladıklarını, ancak bu algının Kürtlere oranla daha düşük seviyede olduğunu göstermektedir. Nitekim, Konda (2011)’nin araştırması da her iki grubun can kaybı, göç ve ekonomik mağduriyet yaşadıklarını, ancak oranlara bakıldığında Kürtlerin daha yüksek seviyede mağduriyet yaşadıklarını göstermektedir. Bu çalışma da benzer şekilde iki grubun da mağduriyet algılayabileceğini, ancak dezavantajlı grubun rekabetçi mağduriyet algısını daha yüksek seviyede hissettiğini belirtmektedir (Bar-Tal ve ark., 2009; Noor ve ark., 2012; Vollhardt, 2012). Aynı doğrultuda, Kürtlerin etnik kimlikleriyle, Türklere göre daha yüksek seviyede özdeşleşme gösterdiklerini gözlemledik. Bu hem Türkiye’de (Bagci ve Çelebi, 2017a), hem de farklı ülkelerde azınlık grupların etnik kimlikleriyle daha yüksek seviyede özdeşleştiklerini gösteren çalışmalar (Phinney ve Alipuria, 1990) ile uyumludur. Bu bulgular, genel olarak azınlık grupları için grup farklarının daha belirgin olabileceği ve dolayısıyla gruplar arası süreçleri daha derinden algılayabilecekleri hipotezini desteklemektedir (örn., Dovidio, Gaertner ve Saguy, 2007).

Bunun yanında, yine gruplar arası farklar bağlamında, Kürtlerin gruplar arası arkadaşlıklarını daha nitelikli olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Gruplar arası temas çalışmalarına bakıldığında, azınlık gruplarının, çoğunluk grup üyelerine göre, gruplar arası temas stratejilerine genellikle daha duyarlı oldukları, özellikle gruplar arası kaygı ve tehdit sonucu bu tür temas ve arkadaşlıklardan kaçındıkları ve sonucunda da gruplar arası temastan daha az keyif aldıkları görülmektedir (örn., Stathi ve Crisp, 2008; Pinel, 2002). Ancak diğer çalışmalarda, azınlık grup üyelerinin çoğunluk grup üyelerine göre daha fazla gruplar arası arkadaşlık edinebileceği, bunun da çoğunluk grup üyesi kişilerin sayıca fazla olması ve bu gruptan arkadaş edinmenin daha elverişli ve kolay olması sebebiyle olabileceği öne sürülmüştür (örn., Quillian ve Campbell, 2003). Birçok çalışmada

baskın grup üyelerinin gruplar arası arkadaşlıklara daha az önem verdiği, farklı grup üyelerine genellikle daha az arkadaş canlısı olduğu ve gruplar arası arkadaşlıklarını daha niteliksiz olarak değerlendirdikleri bulunmuştur (örn., Bagci, Kumashiro, Smith, Blumberg ve Rutland, 2014; Pica-Smith, 2011). Bu çalışmada da Türklerin gruplar arası arkadaşlıklarını daha az nitelikli olarak değerlendirmesi, bu tür arkadaşlıklara daha az önem vermelerini veya genel olarak dış gruplara karşı olumsuz tutumlarını yansıtır olabilir (Bagci ve Çelebi, 2017b).

Çalışmanın esas hipotezlerine bakıldığında, H1’de öne sürdüğümüz gruplar arası arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet algısı arasındaki doğrudan ve olumsuz ilişki doğrulanmıştır. Bu da, nitelikli temasın özellikle gruplar arası arkadaşlıklar gibi olumlu ve etkili bir boyutunun rekabetçi mağduriyet gibi, genellikle çatışmayı sürdüren ve daha da önemlisi alevlendiren bir süreci azaltabileceğine işaret etmektedir. Daha önceki çalışmalarda gruplar arası temas ve arkadaşlıkların dış gruplara yönelik tutum ve davranışlardaki olumlu etkisi sergilenmiş (örn., Pettigrew ve Tropp, 2006; Pettigrew ve ark., 2011), temasın çatışma gruplarında tutumların ötesindeki algısal etkileri son dönemlerde sıkça çalışılmaya başlanmıştır (örn., Tropp ve ark., 2017). Bu çalışma da, rekabetçi grup algısı gibi gruplar arası uzlaşmayı geciktirmede önemli rol oynayabilecek bir sürecin (Noor ve ark., 2008), gruplar arası nitelikli temas yoluyla azaltılabileceğine dair bulgular sunarak, uygulamalı anlamda tasarlanabilecek gruplar arası temas stratejilerine ışık tutmaktadır.

Çalışmanın ikinci hipotezinde, yukarıda bahsedilen negatif ilişkinin dış grubun bakış açısını alma yoluyla anlamlı bir şekilde açıklanacağını belirtmiştik (H2). Bulgular, gruplar arası arkadaşlıkların dış grubun bakış açısını almayı arttırdığını ve bu yolla da rekabetçi mağduriyet algısını azalttığını göstermiştir. Gruplar arası temas kuramı ile ilgili çalışmalar, gruplar arası doğrudan temas ve arkadaşlıkların dış grubun bakış açısını alma ile olumlu ilişkisini göstermiş, grup üyelerinin temas yoluyla dış grup hakkında bilgi edindiklerini ve bu gruba dair empati geliştirdiklerini, bunun da olumsuz dış grup tutumlarını azaltmada önemli rol oynadığını bulgulamıştır (örn., Pettigrew ve Tropp, 2008). Bunun yanında, rekabetçi mağduriyet algısı alanındaki çalışmalarda ise dış grubun bakış açısını almanın rekabetçi mağduriyeti azaltmadaki önemli etkisinden bahsedilmiştir (Andrighetto ve ark., 2012). Çalışmamızın sonuçları alanyazındaki bu bulguları doğrulamış, ikinci hipotezimizdeki beklentiyi doğrulayarak, temasın rekabetçi mağduriyet algısını dış grubun bakış açısını almayı artırarak azalttığını göstermiştir.

Bir başka açıklayıcı mekanizma olarak, çalışmanın üçüncü hipotezinde iç grup kimlikle özdeşleşmenin temas ve rekabetçi mağduriyet arasındaki olumsuz ilişkiyi

açıklayacağını öngörmüştük (H3). Alanyazındaki çalışmalarda, gruplar arası temas ve arkadaşlıkların kişilerin dış gruba karşı tutumlarının yanında, kendi iç gruplarına yönelik de aidiyet hissiyatlarını yeniden değerlendirmelerine yol açacağı iddia edilmiştir. Pettigrew (1997)'ün, yereliktan uzaklaşma olarak ifade ettiği hipoteze göre, gruplar arası olumlu temas kişilerin kendi iç gruplarıyla ilgili algılarını değiştirebilecek, kişilerin iç gruplarına olan bağlılıklarından uzaklaşmasını sağlayarak dış gruplara tolerans göstermeye yönlendirecektir. Bu doğrultuda uygulanmış görgül araştırmalarda, gruplar arası temasın çokkültürlülüğü desteklemeyi arttırdığı ve sonucunda kişilerin iç gruplarından uzaklaşmasını sağladığı görülmüştür (Verkuyten ve ark., 2010). Bunun yanında, iç grup kimlikle özdeşleşme rekabetçi mağduriyet ve kolektif eylem gibi grup algılarının değişmesinde en önemli katalizörlerinden biri olarak görülmektedir (örn., Vollhardt, 2012). Bu bulgulara paralel olarak ve üçüncü hipotezde de öne sürdüğümüz gibi, çalışmamızda gruplar arası arkadaşlıkların iç grup kimlikle özdeşleşmeyi azaltma yoluyla rekabetçi mağduriyeti azaltabileceğini gözlemledik.

Özetle, Türkler ve Kürtler arasındaki yüksek nitelikli gruplar arası temasın, rekabetçi mağduriyet algısı gibi çatışmayı alevlendiren bir süreçle olumsuz şekilde ilişkili olduğu; bu ilişkinin de dış grubun bakış açısını alma ve iç grup kimlikle özdeşleşme gibi iki önemli gruplar arası değişken tarafından açıklandığı bulunmuştur. Çalışmamız, kuramsal olarak gruplar arası arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet algısı arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkideki aracı mekanizmaları ilk defa test etmenin yanında, uygulamalı anlamda da Türk-Kürt gruplar arasındaki uzlaşmanın sağlanması açısından, özellikle gruplar arası arkadaşlıkların ve bunların sağladığı yararların (dış grubun bakış açısını alma gibi) altını çizerek alan yazına katkıda bulunmaktadır. Rekabetçi mağduriyet algısı birçok anlamda gruplar arası çatışma ve gerginliklerin süregelmesinde ve hatta artmasında rol oynamakta, dış grubu suçlama, dışlama ve dış gruba karşı güvensizleşme gibi olumsuz süreçlerin oluşmasına sebep olmaktadır (örn., Bar-Tal ve ark., 2009; Vollhardt, 2012). Bu çalışma, olumsuz grup süreçlerinin oluşumunu azaltmak ve uzlaşmaya gidebilmek için, özellikle bu tür bir mağduriyet algısının temas yoluyla azaltılması ve kişilerin gruplar arası süreçleri daha objektif bir şekilde algılamasının sağlanması için tasarlanacak uygulamalı çalışmalara öncülük ederek ilgili alan yazını geliştirmektedir.

Sınırlılıklar ve Gelecek Çalışmalar için Öneriler

Çalışmanın bazı kısıtlılıkları mevcuttur; örneklemin daha çok Türkiye'nin Batısındaki Türk ve Kürt katılımcılardan oluşması ve görece katılımcı sayısı azlığı ve dengesizliğinin yanı sıra Türk ve Kürt toplumuna genel-

lenmesindeki sınırlılığı mevcuttur. Örneklemin Türkiye'yi daha iyi temsil etmesi için birçok şehir ve bölgeden katılımcı çalışmaya dahil edilmiş olsa da, çatışmanın çok daha şiddetli yaşandığı Kürt etnik gruplarının yoğun olarak bulunduğu Güneydoğu ve Doğu illerinden katılımcıların bulunamaması sebebiyle çalışmadaki Kürt örnekleminin genel olarak Türkiye'deki Kürt etnik grubunu ne derecede yansıttığı tartışmalıdır. Bu sebeple bulgular her iki grup için ayrı ayrı değerlendirilememiştir. Bunun yanında grup farklılıkları ile ilgili bulgularda da iki grubun örneklem sayısındaki dengesizlik göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak mağduriyet algısı üzerine araştırmalar, grup üyelerinin gruplar arası şiddet ve çatışmaya doğrudan maruz kalmamaları halinde bile mağduriyeti yoğun bir şekilde hissettiklerini belirtmektedir (Bar-Tal ve ark., 2009). Bu bağlamda, mağduriyeti gerçek anlamda ve doğrudan yaşamış kişilerle, mağduriyet algısını sosyal öğrenme, medya ve eğitim gibi yollar aracılığı ile edinmiş kişiler için gruplar arası temas ve arkadaşlıklar ile rekabetçi mağduriyet algısı arasındaki ilişki farklı olabilir. Analizlerde katılımcıların yaşadıkları bölgenin etnik kompozisyonu kontrol değişkeni olarak alınmış olsa da, çatışmayı gerçek anlamda ne derecede yaşamış oldukları bilinmemektedir. İleriki araştırmalar doğrudan ya da dolaylı olarak çatışmayı tecrübe etmenin bu ilişkilerdeki düzenleyici etkisini araştırabilirler.

Çalışmamızda kuramsal olarak gruplar arası arkadaşlıkların rekabetçi mağduriyet algısını azaltabileceğini öne sürdük. Ancak çalışmamızın tek zamanlı bir korelasyon çalışması olduğu vurgulanmalı, bu sebeple iki değişken arasındaki ilişkide nedensellikten bahsedilemeyeceğinin altı çizilmelidir. Örneğin, gruplar arası temas ile tutumlar arasındaki ilişkiyi boylamsal olarak inceleyen çalışmalar, genellikle bu ilişkinin çift yönlü olduğundan bahsetmektedir (örn., Binder ve ark., 2009). Bu çalışmada da, nitelikli temasın rekabetçi mağduriyet algısını azaltan bir mekanizma olarak ele alınması mümkün olsa da, ters yönlü ilişkinin de, yani rekabetçi mağduriyet algısının gruplar arası arkadaşlık niteliğini olumsuz yönde etkilemesi, olası bir durumdur. Bunun yanında diğer çalışmalar rekabetçi mağduriyet algısının dış gruba dair empati geliştirmeyi azaltacağını (Noor, Brown ve Prentice, 2008) ve iç grupla özdeşleşmeyi arttıracığını (Verkuyten ve Yildiz, 2006) da bulgulamıştır. Buna göre, bahsedilen ilişkilerin ters yönde de işleyebileceği düşünülebilir. Bu sebeple ileride tasarlanacak boylamsal çalışmalar ve özellikle gruplar arası temas stratejisinin deneysel olarak test edilebileceği araştırmalar temas-mağduriyet algısı ilişkisinde nedensellik olgusunu ortaya çıkarabilir.

Çalışmanın uygulamalı alanda çıkarımlarına bakıldığında, daha önceki çalışmalarda rekabetçi mağduriyet algısının azaltılmasında gruplar arası temasın önemli bir

strateji olarak kullanılabileceği öne sürülmüştür (Noor ve ark., 2012). Bunun yanında, temas stratejilerinin uygulanmasında 'ortak mağduriyet' (inclusive victimhood) algısının artırılması her iki grubun birbirine yönelik mağduriyetlerinin tanınmasına, ortak mağdur kimliği altında gruplar arası farklılıkların azalmasına ve olumlu grup süreçlerinin oluşmasına yol açabilmektedir (Noor, Gonzalez, Musa ve Carrasco, 2010; Vollhardt, 2015; Vollhardt ve Bilali, 2015). Rekabetçi mağduriyet algısının genellikle öznel ve toplumsal olarak oluşturulmuş bir kavram olduğu düşünüldüğünde, bu algıların değişmesinde ve yeniden yapılandırılmasında kullanılacak, özellikle gruplar arası nitelikli temas içeren deneysel yöntemler, gruplar arası uzlaşmanın ve olumlu tutum ve davranışların sağlanmasında etkili bir yol olabilir. Bu bağlamda doğrudan temasın alternatif türleri, örneğin katılımcıların zihinsel olarak olumlu bir temas hayal etmelerini sağlayan kurgusal temas (Imagined Contact, Turner, Crisp ve Lambert, 2007), rekabetçi mağduriyet algısını azaltabilir. Bu bağlamda Andrighetto ve ark. (2012) yayımlı temasın rekabetçi mağduriyet algısını azaltabileceğini bulgulamıştır. Türk-Kürt gruplar arasındaki uygulanan kurgusal temas çalışmaları da kurgusal temasın gruplar arası süreçlerin algılanmasında etkili olabileceğini göstermiştir (Bagci, Piyale ve Ebcim, 2018). İleriki çalışmalarda kurgusal temasın mağduriyet algısını değiştirip değiştiremeyeceği test edilebilir.

Sonuç olarak bu çalışma, olumlu ve nitelikli gruplar arası arkadaşlıkların rekabetçi mağduriyet algısı ile olan ilişkisinin olumsuz olduğunu ve bu ilişkinin dış grubun bakış açısını alma ve iç grupla özdeşleşme değişkenleri tarafından anlamlı bir şekilde açıklandığını göstermiştir. Çalışmamız, kuramsal anlamda rekabetçi mağduriyet algısı gibi gruplar arası çatışmada önemli rol oynayan bir değişkenin katalizörlerini saptayarak ve gruplar arası temas ve rekabetçi mağduriyet algısı gibi iki önemli kavramı birleştirerek hem ulusal hem de uluslararası alanyazına katkı sağlamaktadır. Uygulamalı anlamda ise, toplumsal gerginliğin ve çatışmanın yüksek olduğu Türk-Kürt ilişkileri bağlamında, rekabetçi mağduriyet algısının yordayıcılarını ortaya çıkarmak bu algının ne tür uygulamalı stratejiler ile azaltılabileceği konusuna ışık tutmaktadır. İleriki çalışmalar bu tür algıların nasıl ortaya çıktığını ve geliştiğini daha detaylı şekilde araştırmalıdır.

Kaynaklar

- Aberson, C. L. ve Haag, S. C. (2007). Contact, perspective taking, and anxiety as predictors of stereotype endorsement, explicit attitudes, and implicit attitudes. *Group Processes and Intergroup Relations*, 10(2), 179-201.
- Al Ramiah, A. ve Hewstone, M. (2013). Intergroup contact as a tool for reducing, resolving, and preventing intergroup conflict: Evidence, limitations, and potential. *American Psychologist*, 68(7), 527-542.
- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge: Addison Wesley.
- Andrighetto, L., Mari, S., Volpato, C. ve Behluli, B. (2012). Reducing competitive victimhood in Kosovo: The role of extended contact and common ingroup identity. *Political Psychology*, 33(4), 513-529.
- Bagcı, S. C. ve Çelebi, E. (2017a). Etnik ve ulusal kimlikler ile dışgrup tutumları ilişkisinde çatışma algısı ve dışgruba sorumluluk yüklemeye. *Türk Psikoloji Dergisi*, 32(80), 63-74.
- Bagci, S. C. ve Çelebi, E. (2017b). Cross-group friendships and outgroup attitudes among Turkish-Kurdish ethnic groups: Does perceived interethnic conflict moderate the friendship-attitude link? *Journal of Applied Social Psychology*, 47(2), 59-73.
- Bagci, S. C. ve Çelebi, E. (2017c). Gruplararası temas ve çatışma ile dışgrup tutumlar ve çokkültürlülüğe destek ilişkisinde algılanan tehdit ve gruplararası kaygının aracı rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20, 3-18.
- Bagci, S. C., Kumashiro, M., Smith, P. K., Blumberg, H. ve Rutland, A. (2014). Cross-ethnic friendships: Are they really rare? Evidence from secondary schools around London. *International Journal of Intercultural Relations*, 41(2014), 125-137.
- Bagci, S. C., Piyale, Z. E. ve Ebcim, E. (2018). Imagined contact in high conflict settings: The role of ethnic group identification and the perspective of minority group members. *Journal of Applied Social Psychology*, 48(1), 3-14.
- Bagci, S. C., Piyale, Z. E., Sen, E. ve Yildirim, O. (2019). Beyond shifting intergroup attitudes: Intergroup contact's association with socio-cognitive skills and group-based ideologies. *Journal of Theoretical Social Psychology*, 3, 176-188.
- Bagci, S. C., Rutland, A., Kumashiro, M., Smith, P. K. ve Blumberg, H. (2014). Are minority status children's cross-ethnic friendships beneficial in a multiethnic context? *British Journal of Developmental Psychology*, 32(1), 107-115.

- Bagci, S. C. ve Turnuklu, A. (2019). Intended, unintended, and unknown consequences of contact: The role of positive-negative contact on outgroup attitudes, collective action tendencies, and psychological well-being. *Social Psychology*, 50(1), 7-23.
- Bar-Tal, D. (2007). Sociopsychological Foundations of Intractable Conflicts. *American Behavioral Scientist*, 50(11), 1430-1453.
- Bar-Tal, D. (2000). From intractable conflict through conflict resolution to reconciliation: Psychological analysis. *Political Psychology*, 21(2), 351-365.
- Bar-Tal, D., Chernyak-Hai, L., Schori, N. ve Gundar, A. (2009). A sense of perceived collective victimhood in intractable conflicts. *International Review of the Red Cross*, 91(874), 229-258.
- Bar-Tal, D. ve Hammack, P. L. (2012). Conflict, delegitimization, and violence. L. R. Tropp (Ed.), *The Oxford handbook of intergroup conflict* içinde (29-52). New York, NY: Oxford University Press.
- Bilali, R., Çelik, A. ve Ok, E. (2014). Psychological asymmetry in minority-majority relations at different stages of ethnic conflict. *International Journal of Intercultural Relations*, 43(2014), 253-264.
- Binder, J., Zagefka, H., Brown, R., Funke, F., Kessler, T., Mummendey, A. ... Leyens, J.-P. (2009). Does contact reduce prejudice or does prejudice reduce contact? A longitudinal test of the contact hypothesis among majority and minority groups in three European countries. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96(4), 843-856.
- Brewer, M. B. (1991). The Social Self: On Being the Same and Different at the Same Time. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17(5), 475-482.
- Brown, R. (2000). Social Identity Theory: Past achievements, current problems, future challenges. *European Journal of Social Psychology*, 30(6), 745-778.
- Cehajic, S. ve Brown, R. (2008). Not in my name: A social psychological study of antecedents and consequences of acknowledgment of ingroup atrocities. *Genocide Studies and Prevention*, 3(2), 195-212.
- Cehajic, S., Brown, R. ve Castano, E. (2008). Forgive and forget? Antecedents and consequences of intergroup forgiveness in Bosnia and Herzegovina. *Political Psychology*, 29(3), 351-367.
- Çakal, H., Hewstone, M., Guler, M. ve Heath, A. (2016). Predicting support for collective action in the conflict between Turks and Kurds: Perceived threats as a mediator of intergroup contact and social identity. *Group Processes & Intergroup Relations*, 19(6), 732-752.
- Çelebi, E., Verkuyten, M., Köse, T. ve Maliepaard, M. (2014). Out-group trust and conflict understandings: The perspective of Turks and Kurds in Turkey. *International Journal of Intercultural Relations*, 40, 64-75.
- Davies, K., Tropp, L. R., Aron, A., Pettigrew, T. F. ve Wright, S. C. (2011). Cross-group friendships and intergroup attitudes: A meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 15(4), 332-351.
- Demirdağ, A. (2014). *Barış sürecinin desteklenmesinde insanlıktan uzaklaştırmanın etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi: Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Dovidio, J. F., Gaertner, S. L. ve Saguy, T. (2007). Another view of "we": Majority and minority group perspectives on a common ingroup identity. *European Review of Social Psychology*, 18(1), 296-330.
- Dovidio, J. F., Love, A., Schellhaas, F. M. H. ve Hewstone, M. (2017). Reducing intergroup bias through intergroup contact: Twenty years of progress and future directions. *Group Processes & Intergroup Relations*, 20(5), 606-620.
- Duckitt, J. (2006). Differential effects of right wing authoritarianism and social dominance orientation on outgroup attitudes and their mediation by threat from and competitiveness to outgroups. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(5), 684-696.
- Feddes, A. R., Noack, P. ve Rutland, A. (2009). Direct and extended friendship effects on minority and majority children's interethnic attitudes: A longitudinal study. *Child Development*, 80(2), 377-390.
- Halperin, E., Pedahzur, A. ve Canetti-Nisim, D. (2007). Psychoeconomic approaches to the study of hostile attitudes toward minority groups: A study among Israeli Jews. *Social Science Quarterly*, 88(1), 177-198.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. New York, NY: Guilford Press.
- Hewstone, M., Cairns, E., Kenworthy, J., Hughes, J., Tausch, N., Voci, A., ...Pinder, C. (2008). Stepping stones to reconciliation in Northern Ireland: Intergroup contact, forgiveness and trust. A. Nadler, T. E. Malloy ve J. D. Fisher (Eds.), *The social psychology of intergroup reconciliation* içinde (ss. 199-226). Oxford, U.K. & New York, NY: Oxford University Press.
- Hewstone, M., Cairns, E., Voci, A., Hamberger, J. ve Niens, U. (2006). Intergroup contact, forgiveness, and experience of "the troubles" in Northern Ireland. *Journal of Social Issues*, 62(1), 99-120.

- Hodson, G., Crisp, R. J., Meleady, R. ve Earle, M. (2018). Intergroup contact as an agent of cognitive liberalization. *Perspectives on Psychological Science*, 13(5), 523-548.
- Hodson, G. ve Hewstone, M. (Eds.) (2013). *Advances in intergroup contact*. New York, NY: Psychology Press.
- Kirişçi, K. ve Winrow, G. M. (2011). *Kürt sorunu: Kökeni ve gelişimi* (Çev. A. Fethi). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları. Konda (2011). *Kürt Meselesinde Algı ve Beklentiler* [Perceptions and Expectations in the Kurdish Issue]. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Noor, M., Brown, R., Gonzalez, R., Manzi, J. ve Lewis, C. A. (2008). On positive psychological outcomes: What helps groups with a history of conflict to forgive and reconcile with each other? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(6), 819-832.
- Noor, M., Brown, R. ve Prentice, G. (2008). Precursors and mediators of inter-group reconciliation in Northern Ireland: A new model. *British Journal of Social Psychology*, 47(3), 481-495.
- Noor, M., Gonzalez, R., Musa, R. ve Carrasco, D. (2010). *The psychology of inter-group victimhood: Competitive victimhood and its impact on inter-group forgiveness attitudes*. Unpublished Manuscript.
- Noor, M., Shnabel, N., Halabi, S. ve Nadler, A. (2012). When Suffering Begets Suffering: The psychology of competitive victimhood between adversaries in violent conflicts. *Personality and Social Psychology Review*, 16(4), 351-374.
- Quilian, L. ve Campbell, M. E. (2003). Beyond Black and White: The present and future of multiracial friendship segregation. *American Sociological Review*, 68(4), 540-566.
- Pettigrew, T. F. (1997). Generalized intergroup contact effects on prejudice. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23(2), 173-185.
- Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Review of Psychology*, 49(1), 65-85.
- Pettigrew, T. F. (2009). Secondary transfer effect of contact: Do intergroup contact effects spread to noncontacted outgroups?. *Social Psychology*, 40(2), 55-65.
- Pettigrew, T. F. ve Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751-783.
- Pettigrew, T. F. ve Tropp, L. R. (2008). How does intergroup contact reduce prejudice? Meta-analytic tests of three mediators. *European Journal of Social Psychology*, 38(6), 922-934.
- Pettigrew, T. F., Tropp, L. R., Wagner, U. ve Christ, O. (2011). Recent advances in intergroup contact theory. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(3), 271-280.
- Pica-Smith, C. (2011). Children's perceptions of interethnic and interracial friendships in a multiethnic school context. *Journal of Research in Childhood Education*, 25(2), 119-132.
- Phinney, J. S. ve Alipuria, L. L. (1990). Ethnic identity in college students from four ethnic groups. *Journal of Adolescence*, 13(2), 171-183.
- Pinel, E. C. (2002). Stigma consciousness in intergroup contexts: The power of conviction. *Journal of Experimental Social Psychology*, 38(2), 178-185.
- Schori-Eyal, N., Halperin, E. ve Bar-Tal, D. (2014). Three layers of collective victimhood: Effects of multileveled victimhood on intergroup conflicts in the Israeli-Arab context. *Journal of Applied Social Psychology*, 44(12), 778-794.
- Stathi, S. ve Crisp, R. J. (2008). Imagining intergroup contact promotes projection to outgroups. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44(4), 943-957.
- Swart, H., Hewstone, M., Christ, O. ve Voci, A. (2011). Affective mediators of intergroup contact: A three-wave longitudinal study in South Africa. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(6), 1221-1238.
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behaviour. W. G. Austin ve S. Worchel (Ed.), *Psychology of intergroup relations* (2. baskı) içinde (ss. 7-24). Chicago: Nelson-Hall.
- Tropp, L. R., Hawi, D. R., O'Brien, T. C., Gheorghiu, M., Zetes, A. ve Butz, D. A. (2017). Intergroup contact and the potential for post-conflict reconciliation: Studies in Northern Ireland and South Africa. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 23(3), 239-249.
- Tropp, L. R., Mazziotta, A. ve Wright, S. C. (2016). Recent developments in intergroup contact research: Affective processes, group status, and contact valence. C. Sibley ve F. K. Barlow (Eds.), *Cambridge Handbook of the Psychology of Prejudice* içinde (ss. 463-480). Cambridge: Cambridge University Press.
- Tropp, L. R., ve Pettigrew, T. F. (2005). Relationships between intergroup contact and prejudice among minority and majority status groups. *Psychological Science*, 16(12), 951-957.
- Turner, R. N., Crisp, R. J. ve Lambert, E. (2007). Imagining intergroup contact can improve intergroup attitudes. *Group Processes and Intergroup Relations*, 10(4), 427-441.
- Turner, R. N., Hewstone, M. ve Voci, A. (2007). Reducing explicit and implicit outgroup prejudice via direct

- and extended contact: The mediating role of self-disclosure and intergroup anxiety. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(3), 369-388.
- Uluğ, Ö. M. ve Cohrs, J. C. (2017). "If we become friends, maybe I can change my perspective:" Intergroup contact, endorsement of conflict narratives, and peace-related attitudes in Turkey. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 23(3), 278-287.
- Verkuyten, M. (2005). Ethnic group identification and group evaluation among minority and majority groups: Testing the multiculturalism hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(1), 121-138.
- Verkuyten, M., Thijs, J. ve Bekhuis, H. (2010). Intergroup contact and ingroup reappraisal: Examining the deprovincialization thesis. *Social Psychology Quarterly*, 73(4), 398-416.
- Verkuyten, M. ve Yildiz, A. A. (2006). The endorsement of minority rights: The role of group position, national context, and ideological beliefs. *Political Psychology*, 27(4), 527-548.
- Vescio, T. K., Sechrist, G. B. ve Paolucci, M. P. (2003). Perspective taking and prejudice reduction: the mediational role of empathy arousal and situational attributions. *European Journal of Social Psychology*, 33(4), 455-472.
- Vezzali, L. ve Giovannini, D. (2012). Secondary transfer effect of intergroup contact: The role of intergroup attitudes, intergroup anxiety and perspective taking. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 22(2), 125-144.
- Vollhardt, J. R. (2012). Collective victimization. L. Tropp, (Ed.), *The Oxford handbook of intergroup conflict* içinde (ss. 136-157). Oxford, UK: Oxford University Press.
- Vollhardt, J. R. (2015). Inclusive victim consciousness in advocacy, social movements, and intergroup relations: Promises and pitfalls. *Social Issues and Policy Review*, 9(1), 89-120.
- Vollhardt, J. R. ve Bilali, R. (2015). The role of inclusive and exclusive victim consciousness in predicting intergroup attitudes: Findings from Rwanda, Burundi, and DRC. *Political Psychology*, 36(5), 489-506.
- Wright, S. C., Aron, A., McLaughlin-Volpe, T. ve Ropp, S. A. (1997). The extended contact effect: Knowledge of cross-group friendships and prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(1), 73-90.
- Yeğen, M. (1996). The Turkish state discourse and the exclusion of Kurdish identity. *Middle Eastern Studies*, 32(2), 216-229.

Summary

The Role of Cross-Group Friendships, Outgroup Perspective-Taking, and Ingroup Identification on Competitive Victimhood Beliefs

Sabahat Çiğdem Bağcı¹

Sabancı University

Zeynep Ecem Piyale

Işık University

Selin Karaköse

Işık University

Ezgi Şen

Işık University

Following the introduction of intergroup contact theory (Allport, 1954), contact has been demonstrated to be an effective strategy to reduce prejudice, especially when contact conditions are satisfied. In a large meta-analysis, Pettigrew and Tropp (2006) found that contact was negatively associated with prejudice, particularly when it included friendship potential. Moreover, it has been found that intergroup contact and friendships that cross group boundaries reduce negative attitudes through various processes such as decreased intergroup anxiety, and increased empathy and perspective-taking (e.g., Swart, Hewstone, Christ, & Voci, 2011; Turner, Hewstone, & Voci, 2007), showing contact to be an effective strategy to improve intergroup relationships.

Other research studies in the contact literature have examined whether intergroup contact and cross-group friendships were effective in improving attitudes in various socio-cultural contexts. For example, contact has been found to be related to outgroup trust and forgiveness in the context of Catholic-Protestant conflict in Northern Ireland (Hewstone, Cairns, Voci, Hamberger, & Niens, 2006), increased empathy and decreased intergroup anxiety in South Africa (Swart et al., 2011), greater tendency to forgive outgroup members in Bosnia (Cehajic, Brown, & Castano, 2008), and greater efforts for reconciliation in Northern Ireland and South Africa (Tropp et al., 2017). Studies conducted in the Turkish-Kurdish context also reveal that cross-group friendships are likely to improve positive outgroup attitudes and support for multiculturalism (Bağcı & Celebi, 2017b), as well as support for reconciliation processes (Uluğ & Cohrs, 2017). Therefore, beyond attitudes, cross-group friendships may form an important predictor of reconciliation-related intergroup outcomes in conflict-ridden social settings.

In this study, we aimed to test the association between cross-group friendships and competitive victim-

hood beliefs in the context of Turkish-Kurdish interethnic relationships. In many intractable conflict areas, group members often perceive themselves as the undeserved, moral, and victimized party of the conflict and blame the outgroup for being the illegitimate evil perpetrator (Bar-Tal, 2000; Bar-Tal, Chernyak-Hai, Schori, & Gundar, 2009). When this deep sense of victimization is accompanied by group members' need to compete with each other, the extent to which the ingroup has suffered more relative to the outgroup becomes a core concept in intergroup relationships. Such *competitive victimhood beliefs* serve various functions for the ingroup including justifying past suffering and blaming the outgroup (Noor et al., 2008; Noor, Shnabel, Halabi, & Nadler, 2012). So far, studies have often focused on the negative outcomes of competitive victimhood (e.g., Noor, Brown, & Prentice, 2008) and empirical research examining the predictors of competitive victimhood beliefs is relatively restricted.

Drawing on intergroup contact theory, we argued that cross-group friendships would be a significant predictor of competitive victimhood beliefs (H1). Based on previous studies showing the positive role of intergroup contact on various reconciliation processes (e.g., Tropp et al., 2017; Uluğ & Cohrs, 2017), it is suggested that intergroup contact would lead to lower levels of competitive victimhood beliefs. In fact, Noor, Shnabel, Halabi, and Nadler (2012) proposed contact to be a possible strategy to reduce such beliefs. Another empirical research has shown that extended contact was indeed associated with reduced competitive victimhood beliefs in the context of Kosovan-Serbian relationships in Bosnia (Andrighetto, Mari, Volpato, & Behluli, 2012). Extending this research, we measured intergroup contact as cross-group friendship quality which is a more effective form of intergroup contact (Pettigrew, 1997) and tested our research questions in a different conflict area.

Address for Correspondence: ¹Assoc. Prof. Sabahat Çiğdem Bağcı, Sabancı University, Faculty of Arts and Social Sciences, Department of Psychology, Tuzla / İstanbul

E-mail: cigdem.bagci@sabanciuniv.edu

We further proposed that perspective-taking and ingroup identification would significantly mediate the association between cross-group friendships and competitive victimhood beliefs. Previous research has shown contact to be related to understanding other groups and lead to increased empathy and perspective-taking (Pettigrew & Tropp, 2008). In turn, research studies have shown perspective-taking to be an important predictor of outgroup attitudes and behaviors (e.g., Vescio, Sechrist, & Paolucci, 2003). In fact, Andrighetto et al. (2012) found extended contact to reduce competitive victimhood beliefs by increasing perspective-taking. In line with this, we expected cross-group friendships to be associated with decreased competitive victimhood through increased outgroup perspective-taking (H2).

Another mediating mechanism we suggested as a mediator was ingroup identification. Previous research in the contact literature indicates that intergroup contact does not only change attitudes towards other groups, but it also modifies how the ingroup is evaluated. Based on the deprovincialization hypothesis (Pettigrew, 1997), one can posit that contact would increase social distance towards the ingroup by providing an opportunity to learn and understand different perspectives. Empirical research has supported this assumption showing contact to be related to higher support for multiculturalism and ingroup social distance (Verkuyten, Thijs, & Bekhuis, 2010). On the other hand, based on the Social Identity Theory (Tajfel & Turner, 1986), as a result of ingroup identification, people would be inclined to favour the ingroup over the outgroup which eventually leads to more negative intergroup relationships. Hence, we suggested that cross-group friendships would be related to lower levels of competitive victimhood beliefs by decreasing ingroup identification (H3).

We applied our research in the Turkish-Kurdish interethnic context. Since the 1990's, the Turkish-Kurdish relationship has fluctuated and armed conflict and violence between PKK and Turkish military has led to the death of thousands of people and forced migration of many others (Kirişçi ve Winrow, 2011; Yeğen, 1996). Both groups often report high levels of ingroup identification and conflict and attribute responsibility to the other party (Bagci & Çelebi, 2017a). Previous research in this context has shown cross-group friendships to be related to higher levels of multiculturalism and positive attitudes (e.g., Bagci & Celebi, 2017b; Bagci, Piyale, Sen, & Yildirim, 2019), but no research has been conducted to explore the association between contact and competitive victimhood beliefs, which may provide a critical research avenue for understanding the underlying mechanisms behind this prolonged conflict.

In this study, we focused on both Turkish and Kurdish participants. Competitive victimhood research demonstrates both advantaged and disadvantaged group members to perceive victimhood (Bar-Tal et al., 2009). Hence although ethnic Turks seem to be the socially and economically privileged party in the society (Çakal, Hewstone, Güler, & Heath, 2016), they are also likely to perceive competitive victimhood in a high conflict and threat environment (Bar-Tal et al., 2009). In fact, in a national survey, both group members reported being victimized as a result of the Turkish-Kurdish conflict (Konda, 2011). On the other hand, previous research has shown intergroup contact to be less effective among minority group members (Tropp & Pettigrew, 2005). However, recent research in Turkey has shown positive contact experiences to be predictive of positive attitudes among both Turkish and Kurdish group members (Bagci & Turnuklu, 2019; Bagci et al., 2019). Hence, we proposed that cross-group friendships would be related to lower competitive victimhood beliefs through the same mechanisms among both groups.

In summary, the current research aimed to contribute to the literature in three ways. First, previous research in this context has shown both Turks and Kurds to perceive victimhood beliefs and form effective cross-group friendships that improve intergroup relationships, but no research to date has incorporated the two constructs. At the applied level, this can inform us about strategies that are likely to reduce competitive victimhood beliefs and demonstrate paths towards reconciliation processes in a conflict society. Second, by including mediators that have been previously found to link contact and attitudes, we aimed to have a clear understanding of how competitive victimhood beliefs emerge. Finally, we included both advantaged and disadvantaged group members to the study in order to provide a more thorough understanding of contact-competitive victimhood relationship in this context.

Method

Participants and Procedure

A total of 234 people completed questionnaires (152 women, 81 men, 1 unknown; $M_{age} = 22.39$, $SD = 3.96$; 142 Turkish, 92 Kurdish). Ethnic group was measured by a single item asking participants' self-reported ethnic group. Most participants were university students recruited from various cities in the West of Turkey. Participants were given informed consents that strictly stated ethical procedures of the study and they could withdraw from the study if they felt uncomfortable. At the end of the study, debriefing forms were given to the participants.

Measures

The *socio-demographic form* consisted of ethnic group (0 = *Kurdish*, 1 = *Turkish*), gender (0=Men, 1=Women), subjective socio-economic status, and political view. In addition, cities participants lived in were recorded to ethnic composition based on the numerical density of Kurdish people in the city (0 = *Turkish dominant*, 1 = *Kurdish dominant*).

Unless otherwise stated, all items were measured on a 7-point response scale. *Cross-group friendships* was measured by cross-group friendship quality and included the interaction and intimacy of the participants with their Turkish/Kurdish friends (Bagci, Rutland, Kumashiro, Smith, & Blumberg, 2014, $r = .82$ for Turkish and $r = .80$ for Kurdish). To measure *perspective-taking* (Aberson & Haag, 2007), we asked participants to report to what degree they understood outgroups' point of view ($r = .87$ for Turkish and $r = .79$ for Kurdish). *Ingroup identification* was measured by 4 items (Verkuyten, 2005; adapted to Turkish by Çelebi, Verkuyten, Köse, & Maliepaard, 2014) and assessed the level of belongingness to the ethnic group ($\alpha = .92$ for Turkish and $.89$, for Kurdish). *Competitive victimhood beliefs* construct was assessed by 5 items (Noor et al., 2008, one item was removed since it reduced reliability) and evaluated perceived victimization of the ingroup relative to the outgroup ($\alpha = .81$ for Turkish and $.89$ for Kurdish).

Results

Preliminary Analyses

Independent sample t-tests were performed to examine the effect of group status on cross-group friendships, outgroup perspective taking, ingroup identification and competitive victimhood. Kurds' perception of intergroup contact with Turks ($M = 3.62$, $SD = 1.26$) was more positive than the Turks' ($M = 3.29$, $SD = 1.25$) perception of intergroup contact with Kurds ($t(230) = -1.98$, $p = .048$). Moreover, when compared with Turks ($M = 3.40$, $SD = 1.14$), Kurds' ($M = 3.85$, $SD = 1.06$) ingroup identification was significantly higher ($t(226) = -3.02$, $p = .003$). Results indicated that Kurdish participants ($M = 4.18$, $SD = .88$) perceived themselves to be more victimized than other ethnic groups in comparison with Turks ($M = 3.04$, $SD = .82$; $t(196) = -9.12$, $p < .001$). The effect of ethnic group on outgroup perspective was not significant.

Mediation Analysis

In order to investigate the mediating role of outgroup perspective-taking and ingroup identification on the relationship between intergroup contact and competitive victimhood, a mediation analysis was conducted

using PROCESS Macro (Model 4, Hayes, 2013). Ethnic group status, ethnic composition, SES, and political tendencies were controlled. For indirect effects, bootstrapping procedure with %95 confidence interval with 5000 sample was used.

The first step showing cross-group friendships to predict the first mediator, perspective-taking, revealed a significant model ($R^2 = .06$, $F_{5, 191} = 2.59$, $p = .02$). There was a significant positive association between cross-group friendships and outgroup perspective-taking ($\beta = .21$, $t = 3.55$, $p = .001$). In the second step whereby cross-group friendships predicted the second mediator, ingroup identification, the model significantly explained 15% of the variance ($R^2 = .15$, $F_{5, 191} = 6.50$, $p < .001$) and cross-group friendships significantly and positively predicted ingroup identification ($\beta = -.19$, $t = -2.91$, $p = .004$).

In the final step where both cross-group friendships and mediators were modelled to predict competitive victimhood beliefs, the predictors explained 48% of variance in the dependent variable ($R^2 = .48$, $F_{7, 189} = 24.61$, $p < .001$). Among the covariates, ethnic group ($\beta = -.96$, $t = -6.71$, $p < .001$) and SES ($\beta = -.11$, $t = -2.00$, $p = .046$) significantly predicted competitive victimhood beliefs. Accordingly, Kurdish participants and participants with lower SES seemed to have higher competitive victimhood beliefs compared to Turks and participants with higher SES. The direct association between intergroup contact and competitive victimhood beliefs was also marginally significant and negative ($\beta = -.09$, $t = -1.94$, $p = .05$); as the quality of intergroup contact increased, the perception of competitive victimhood decreased. Both outgroup perspective-taking ($\beta = -.12$, $t = -2.25$, $p = .03$) and ingroup identification ($\beta = .27$, $t = 5.33$, $p < .001$) were significantly related to competitive victimhood beliefs.

Indirect effect tests indicated that cross-group friendships reduced competitive victimhood beliefs through increased perspective-taking and decreased ingroup identification. Indirect effects with bootstrapping analysis using %95 confidence interval with 5000 samples revealed significant results for the mediating role of outgroup perspective-taking and ingroup identification ($B = -.03$, $SE = .02$, 95% CI [-.08, -.002] and $B = -.05$, $SE = .02$, 95% CI [-.11, -.01], respectively).

Discussion

First, in relation to our findings regarding group differences, we found Kurds to report higher levels of competitive victimhood beliefs, although Turks also indicated that they engage in competitive victimhood beliefs to a degree. Previous research has shown both

advantageous and disadvantageous group members to engage in competitive victimhood beliefs (Bar-Tal et al., 2009). Findings in Turkey demonstrates that both Turks and Kurds (Kurds, to a stronger degree) reported they have been collectively victimized as a result of the intergroup conflict (Konda, 2011). These findings suggest that competitive victimhood beliefs are socially constructed, but the disadvantaged group may compete more over the victimhood compared to the advantaged group. In the same line, the Kurdish group reported higher ingroup identification, which may explain why competitive victimhood was higher among this group. We also found Kurds to report higher quality cross-group friendships. Research in the contact literature has shown that minority groups are often more reactive to contact strategies and usually avoid close intergroup contact experiences (Stathi & Crisp, 2008). Other research has shown majority group members to give less importance to their cross-group friendships (Pica-Smith, 2011). This may explain why the Turkish group reported lower quality cross-group friendships, which may also partly reflect their overall negative attitudes towards minorities.

Regarding the main hypotheses, as expected, we found high quality intergroup contact to be related to lower competitive victimhood beliefs which play a pivotal role in the continuation and escalation of intergroup conflict (Noor, Brown, & Prentice, 2008). Confirming our second and third hypotheses respectively, we found increased outgroup perspective-taking and decreased ingroup identification to significantly mediate this association. Specifically, cross-group friendships were associated with higher outgroup perspective-taking and lower ingroup identification which, in turn, predicted lower levels of competitive victimhood beliefs.

This research contributes to the social psychology literature at both theoretical and applied levels, by finding out the precursors of competitive victimhood beliefs. By examining which processes lead to the formation of these beliefs in the light of intergroup contact theory may help in designing direct or indirect contact strategies (such as imagined or vicarious contact interventions) that could potentially decrease these destructive beliefs which are often responsible for negative intergroup relationships. On the other hand, some limitations of the current study should be acknowledged. Methodologically, the low sample size for the Kurdish group and whether this group can represent the overall Kurdish population in Turkey is a critical question. Further research may investigate whether experiencing intergroup conflict may directly or indirectly moderate the role of contact on the perception of competitive victimhood. Although theoretically it is sound to suggest that contact leads to competitive victimhood beliefs, it is also possible to argue

that competitive victimhood beliefs would predict the quality of cross-group friendships, which requires further longitudinal or experimental research to disentangle the causal relationships between the two variables. At the applied level, one can also include the concept of 'inclusive victimhood' to the contact strategy, in order to highlight a common victimhood identity among both groups (Vollhardt, 2015; Vollhardt & Bilali, 2015). Imagined contact techniques (Turner, Crisp, & Lambert, 2007), which suggest the use of mental simulation of a positive intergroup encounter may also reduce competitive victimhood beliefs. Further research may attempt to design various contact interventions to pave the way to the facilitation of reconciliation processes between the two groups.